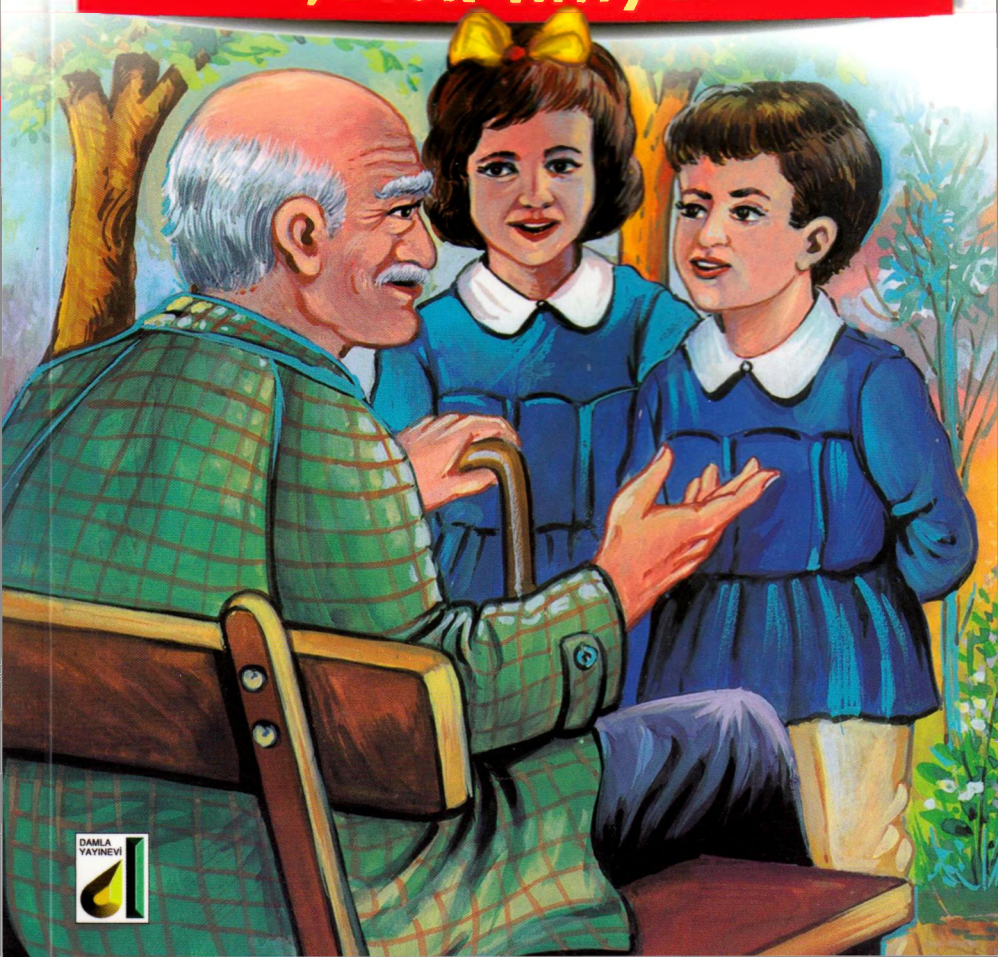
KEMALETTİN TUĞCU

Çocuk İhtiyar

DAMLA YAYINEVİ

Kemalettin Tuğcu

(1902 - 1996)

Usta ve kıvrak kalemiyle Türk çocuklarına ömrünü ve gönlünü veren Kemalettin Tuğcu, 1902 yılında İstanbul'da doğdu.

Ayaklarındaki rahatsızlık yüzünden, hayatının ilk 25 yılını Çengelköy'de, dedesinden kalma bir köşkte geçirdi. Çocukluk çağlarından başlayarak şiir ve roman yazdı. Hiç okula gitmedi, hiçbir öğretmenden ders almadı. Kendi kendisini yetiştirerek tercüme yapacak kadar Fransızca öğrendi.

Yazı yazma onun için bir avuntu ve tutku oldu. Kendisi bunu şöyle anlatır:

"Ben yazdığım kadar yaşarım. Bana tesir eden bir küçük olayla içimden geldiği gibi yazmaya başlarım. Heyecanım süresince yazarım. Edebî, ilmî, politik bir iddiam yoktur."

Tuğcu, ilk yazılarını Yavrutürk Çocuk Dergisi'nde yayımlamaya başladı. 1936 yılından sonra hemen hemen İstanbul'da çıkan bütün çocuk dergilerinde şiir ve hikâyeleri yayınlanmıştır. Çocuk romanları yazmış, bu arada bazı romanları filme alınmıştır.

Romanlarında trajik unsurlar ön plandadır. Tuğcu'nun; tercüme romanları, on iki adet aile romanı, üç yüz kadar çocuk romanı ile gazete ve dergilerde çıkmış iki yüzden fazla seçme hikâyeleri vardır.

DAMLA YAYINEVİ

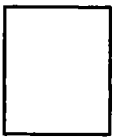
KEMALETTİN
TUĞCU

ÇOCUK İHTİYAR

DAMLA
YAYINEVİ

KEMALETTİN TUĞCU

Damla Yayın Nu.: 119

Kemalettin Tuğcu Klasikleri

Yayın Hakkı Copyright©:
Damla Yayınevi

Genel Yayın Yönetmeni:
H. Hüseyin Doğru

Kapak - İç Resim:
Alaaddin Barışkan

Dizgi - Mizampaj:
Damla Yayınevi

Baskı - Cilt:
Morpa Ofset / 2017
Tel: 0212 886 52 13
Matbaa sertifika no: 29736

Sertifika Nu.: 12582

ISBN Nu.: 978-975-381-037-1

DAMLA YAYINEVİ®
Prof. K. İsmail Gürkan Cad. No: 8
34110 Cağaloğlu-İSTANBUL
Tel.: 0212 514 28 28 (pbx) Faks: 0212 528 24 01

/damlayayinevi www.damlayayinevi.com.tr
blog.damlayayinevi.com.tr

ÇOCUK İHTİYAR

Hayrettin Bey parkın güneşte kalmış sıralarından birinde oturuyordu. Nisan sabahıydı ve parktaki ağaçlarda yapraklar fare kulağı kadar büyümüşlerdi. Nereden geldiği belli olmayan tatlı ve ılık bir koku vardı, bahar kokusu...

Hayrettin Bey üşütmeyen serinlikten hoşlanıyordu. İçinde gizli bir sevinç vardı. Yeni bir yaza doğru gidiliyordu. Yakacak derdi, soğuk derdi, kat kat giyinme derdi kalkıyordu artık. Ama onun arkasında yine eski pardösüsü vardı. Bu pardösüyü, emekliye ayrıldığı yıl yaptırmıştı. On yıl evvel. O zamandan beri giyiyordu işte. Sivil hayata dönmenin bir rahatlığı olacak sanmıştı. İş, hiç de öyle olmamıştı.

Albaylığa kadar yükselmiş, savaşa katılmış, İstiklal Madalyası almış bir asker için sivil hayat hiç de hoş değildi. Artık ona askerler, küçük aşamalı subaylar selam vermiyordu. O da şehrin ahalisinden birisi oluvermişti. Eskiden nereye gitse ikram görür, saygı görürdü. Bir otobüse binse yer veren verene... Şimdi öyle mi ya?

Hayrettin Bey'in dertlerini depreştirmemek için askerlikten, albaylıktan hiç söz etmemeli. Bazen canı yanar ve içinden:

— Ah, keşke asker elbisesinin içinde ölseydim, der.

Yaş yetmiş beş, bütün akranları, hatta kendisinden daha küçük olanlar ölüp ölüp gitmişler. O dağ başında, nöbet bekleyen, yapayalnız bir askercik gibi arkadaşsız, akransız kalmış.

O, emekliliği bir rahatlık, bir dinlenme, bir istediğini yapabilme sanmıştı. İstememişti ordudan ayrılmayı ama artık yaşlanmıştı adamakallı. İki defa emekliliğine itiraz etmişti. Ama üçüncüsünde başını eğmiş ve ayrılığı kabul etmek zorunda kalmıştı.

Hayrettin Bey, hayatını büsbütün zehir eden düşüncelerden kurtulmak için çevresine bakıyordu. Park bekçisi Bekir Efendi uzak bir sırada uyuklarken kalkmış, ona doğru geliyordu.

Hayrettin Bey biraz toparlandı. Bastonunu sol tarafa aldı. Gülümseyerek karşıladı adamı.

— Ve Aleykümselam Bekir Efendi, dedi.

Bekir Efendi sıraya ilişti:

— Nasılsın bakalım Beybaba, dedi.

— Şükür bugünümüze de. Nasıl olacağım, işte bildiğin gibi.

— Haydi haydi iyisin, dedi adam.

— Şikâyetim yok, dedi Hayrettin Bey, Eee, nerede senin çocuklar?

— Bırak Allah'ını seversen, dedi Bekçi. Parkı alt üst ediyorlar. Süprüntü toplamaktan anam ağlıyor. Bari çimenleri ezmeseler, dal kırmasalar.

— Bu saatte küçükler gelir buraya Bekir Efendi.

— Bugün bayram ya?

— Ne bayramı?

— Çocuk bayramı ya?

— Haaa, dedi Hayrettin Bey, bugün 23 Nisan.

— Sen günlerini de şaşırmışsın be Beybaba.

— Şaşırdım oğlum, şaşırdım. Hem çoktan şaşırdım.

Bu sırada düdük sesleri, trampet sesleriyle bir tabur çocuk parkın önünden geçmeye başlamıştı. Başlarında öğretmenler vardı. Çocuklar sıraya pek aldırmadan itişe kakışa yürüyorlardı.

Birkaç çocuk sıradan ayrılıp parka daldılar. Bunlar parkın her zamanki afacanlarıydı. İki kız, iki oğlan koşarak Hayri Bey'e yaklaştılar. El öptüler. Adamcağız onların başlarını okşadı.

Bir oğlan:

— Hayri Dede, dedi. Bayramın kutlu olsun.

Hayri Bey:

— Senin bayramın da kutlu olsun Özcan, dedi. Nereye gittiniz?

— Komşu okul var ya! İşte öğretmen bizi oraya götürdü. Tören yapıldı. Bir ağızdan İstiklal Marşı'nı söyledik, bayrak çekildi.

— Sağ olun çocuklar. Allah nice yıllara yetiştirsin.

On bir yaşında kadar olan kız:

— Hayri Bey Dede dedi. Sen niye gelmedin?

— Ben mi Şermin, dedi Hayrettin Bey. Gelmek isterdim ama günümü unutuvermişim.

Başında tablası, kolunda sehpasıyla simitçi İdris görünmüştü. Ne zaman bir iki çocuk bir araya gelse, nerede var, nerede yok İdris oraya gelirdi. Bu adam simitten başka çatal çörek, açma, bazen de camlı bir büyük kutunun içinde kâğıt helvası satardı. Bekçi:

— Bugün erkencisin İdris, diye seslendi. Sen törene gitmedin mi? Bütün çocuklar orada toplanmışlar, bayrak çekilmiş, marşlar söylenmiş.

İdris:

— Oradaydım, dedi. Ama içeriye sokmadılar. Okulun bahçesi çok kalabalıktı. Hani içeriye bıraksalardı bütün simitleri satardım.

Bekçi:

— Gene yapmışsındır bir şeyler, dedi. Tabla hayli azalmış.

— Öyle, dedi simitçi. Bin bereket versin. Çocuklar bayram sevinci ile kahvaltı edememiş olmalılar. Okuldan çıkan başıma üşüştü.

Şermin bir simit aldı. Özcan da bir simit aldı. Birer parçasını kopartıp Ahmet'le, Selime verdiler. Simit taze olmalıydı ki hoş bir koku yayılıyordu tabladan. Bekir Efendi:

— Beybaba, biz de alalım mı dersin, dedi.

Hayrettin Bey:

— Bende simit yiyecek diş mi kaldı, dedi.

Bekçi bir simit aldı. Hemen hemen yarısını ağzına soktu. Bir küçük parça kopartıp ihtiyar adama verdi. Hayrettin Bey:

— Sen ye be oğlum, dedi. Simit benim neyime.

Bekçi:

— Sen de çocuksun be Hayri Baba, dedi. Bütün çocuklar seni sever.

— Sağ olsunlar. İşte insan bir yaşa gelince tekrar çocuk oluyor.

Simit parçasını alt çenesinde kalmış tek dişi ile gevelemeye çalışıyordu. Onun asıl adı Hayrettin'di. Ama evde ve parkta kısaca Hayrettin diyeceklerine Hayri deyiveriyorlardı.

Bir iki çocuk daha gelmişti. İhtiyar adam ufak ufak parçaladığı simidi yuttu ve yanına sokulan Şermin'e sordu:

— Bugün neden bayram yapılıyor, dedi.

Şermin güzel, cana yakın, konuşkan bir kızdı. İlkokulun beşindeydi, bir daha seneye ortaokul gidecekti. Babası zengin bir tüccardı. Annesi de uyanık bir kadındı. Çocuk:

— Bugün, Büyük Millet Meclisinin açıldığı gün, dedi.

— Aferin güzel kızım. Peki ne zaman açıldı bu meclis?

— 23 Nisan 1920'de.

Çocuklardan biri sordu:

— Sen o zaman neredeydin Hayri Dede?

— İhtiyar adam:

— Ankara'daydım, dedi.

— Asker miydin?

— Ben Bursa'da Işıklar Askerî Lisesindeydim. Babam hepimizi toparlayıp Ankara'ya götürdü. Orada liseye girdim.

— Kaç yaşındaydın?

— On yedi, on sekiz.

— Büyük Millet Meclisi nasıl açıldı?

İhtiyar adam bir süre dalgın dalgın durdu. Sonra içini çekti:

— Çocuklar, şimdi ta o seneye, 1920'ye kadar geri geri gittim. Aydınlanıverdi o gün başımın içinde.

— Anlat, anlat, diye el çırptı çocuklar.

İhtiyar adam:

— O tarihte babam yedek subay olarak cephedeydi, dedi. Bizi Ankara'ya getirmiş, kendisi orduya katılmıştı. Ordu dedimse asker birlikleri yeni yeni oluşuyor, kısa bir talimden sonra sınıra yollanıyordu. Yunanlılar İzmir'e çıkmış, İngilizler'in topu, tüfeği ile Anadolu'nun içine doğru ilerliyorlardı. Senelerce cephelerde çarpışmış, yerinden yurdundan uzakta kalmış, evi barkı perişan olmuş yurttaşlar, baştan aşağıya yepyeni silahlarla donatılmış olan bir orduya karşı, kimi av tüfeği, kimi eski bir mavzer, kimi bir tek kasatura ile karşı durmaya çalışıyordu. Balkan Savaşı, arkasından Birinci Dünya Savaşı, onun arkasından daha bir soluk almadan, hatta bir çoğu hasret kaldığı köyüne, anasına, eşine gitmeden yeniden asker oluyor, yeni bir savaşa hazırlanıyordu.

Park bekçisi:

— Biz o günlere erişmedik, dedi.

Simitçi yere çökmüş, dinliyordu. Çocuklar sekiz kişi olmuşlardı. Hayrettin Dede'nin ağzına bakıyorlardı. Hiçbiri kıpırdamıyor, konuşmuyordu. İhtiyar:

— Anadolu'ya sanki ateş yağıyordu çocuklar, dedi. Yurttaşlarımız yorgun, fakir, yaralı, bitkindi. Düşmanlarımız bir yangın gibi Anadolu içlerine doğru sokuluyordu.

Simitçi:

— Amma da sıkılmış memleket, dedi.

— Sorma, dedi Hayrettin Bey. Mustafa Kemal Paşa 27 Aralık 1920'de Ankara'ya gelmişti. Büyük Millet Meclisini açmak için hazırlıklar yapıyor, memleketin her tarafından milletvekili geliyordu. O zamanki Ankara, bugünkü güzel ve zengin Ankara değildi. Eski yapılı evleriyle bir kasabaya benziyordu. Biz de Samanpazarı denilen semtte küçük bir ev bulup, oraya yerleşmiştik. Herkes bir şeyler olacağını anlıyor, ama ne olacağını bilemiyordu. Geçmiş gün, ne olduğunu hatırlayamıyorum. Ankara telaş içindeydi. İnsanlar sokaklarda koşuşuyor, askerler dolaşıyorlardı. Geçenlerden birine sorduk. Ne olduğunu anlamak isterdik. Adam: "Kemal Paşa Hacı Bayram Cami'ne gidiyormuş." dedi.

Hayri Dede içini çekerek:

— Nur içinde yatsın hepsi, dedi. Bir komşumuz vardı, Hafız Teyze derdik ona. Beş vakit namazında bir kadıncağızdı. Kocasının şehit olduğunu haber almıştı, ama bunu Cemile'ye söylememişti.

— Cemile kim?

Hayri Dede Şermin'e cevap verdi:

— Cemile, o şehit olan komşumuzun kızı, dedi. O tarihte sekiz yaşında ya vardı, ya yoktu. Anneciği onu süsler, vardan

yoktan giydirir, şehit kocasından kalan bu yavrucağı bağrına başardı. Ben de Hacı Bayram Cami'ne gitmeye kalktım. Annem ses çıkartmadı, yalnız:

— Hayrettin, ortalık karışık, dikkatli ol, dedi.

— Merak etme anne, dedim.

Ben hazırlanırken Cemile:

— Ağabey, beni de götür, dedi.

— O karışlıkta çocuğu başıma dert etmek istemiyordum. Ama zavallı ağlamaya başlamıştı. Hafız Teyze:

— Götürüver yavrum, dedi. İstiyor işte.

Bu kızın üzülmesini hiçbirimiz istemiyorduk. Annesi kurdelesini düzeltti, potin bağlarını sıkılaştırdı. Ben de elinden tuttum. Koşarak sokağa çıktık, Hacı Bayram Cami'ne doğru koşan halka karıştık. Kızcağız:

— Hayrettin Ağabey, belki babam da oradadır, dedi.

Ne diyeyim, kızcağız şehit babasını bekleyip duruyor. Koşa koşa, sel gibi akan halkın arasında camiye vardık. Ama sokulmak imkânsız. Ankara halkı ve askerler sarmış alanı. Birbirlerini çiğniyorlar. İnsan kalabalıktan bunalıyor, nefesi kesiliyor. Caminin karşısındaki duvarın dibinde bekledik. Yakındakiler Mustafa Kemal'in, Rauf Bey'in ve öteki büyüklerin camiye girdiklerini, orada namaz kıldıklarını söylüyordu.

Çaresiz beklemeye başladık. Biraz sonra kadın, erkek, asker, sivil, kim varsa dalgalandı. Sanki bir dereydi insanlar ve artık camiden ayrılıyor ve akıp gidiyorlardı. Bu kalabalık bizi de sürükledi. Cemile'yi korumak için çok sıkıntı çekiyordum. Ayağımın bastığı yeri görmeden, ister istemez sürüklenip, akıntıya kapılmış gidiyordum. Bütün gayretimle Cemile'yi korumaya çalışıyordum.

Nihayet biz de Büyük Millet Meclisinin açılacağı binanın karşısına geldik. Artık yürümüyorduk, ama halk olduğu yerde kaynıyordu. Ben sağımdan solumdan gelen seslere kulak veriyordum. Pek bir şey göremiyorduk. Karşımızdaki bina sessizdi. Herkes oraya bakıyordu. Acaba içeride neler oluyordu. Bir aralık kurbanlar kesildiğini söylediler.

Cemile, Hayrettin Bey'in kucağında balkondan halkı selamlayan paşaları heyecanla seyrediyordu.

Ne kadar zaman geçti bilmiyorum. Binanın balkonunda insanlar göründü. Herkes daha yakından görmek istiyor, binaya doğru sıklaşıyor, bizi de sürüklüyordu.

Yanımdakiler: "İşte Mustafa Kemal Bey, işte Rauf Bey!" diye balkona çıkan bu halkı selamlayanların adlarını söylüyorlardı.

Cemile bacağıma sarılmış:

— Hayrettin Ağabey, ben göremiyorum, diyordu.

Onu kaldırdım, kucağıma aldım. Paşaları alkışlayanlar arasında o da ellerini çırptı. Sonra:

— Rauf Beyamca, diye bağırdı. Sen babamı gördün mü?

Zavallı kızın sesi kalabalığın arasında eridi gitti. Yakın köy ve kasabalardan gelen insanlarla bir zaman daha orada bekledik. Sonra yorgun, bitkin bir hâlde Samanpazarının yolunu tuttuk.

Hayri Bey yorulmuştu. Simitçi, bekçi, sonra çocuklar bu anıyı sessizce dinlemişlerdi.

Şermin ihtiyar adamın yüzüne bakarak:

— Hayri Bey Dede, dedi. Bu Cemile ne oldu?

İhtiyar adamın yüzü karıştı, bir takım acı çizgiler, her zaman sakin ve düşünceli görünen bu yüzdeki usluluk arttı, başını eğdi:

— Şehit oldu kızcağız, dedi.

Bekir bağırdı:

— Düşmanlar mı vurdu kızcağızı, dedi.

Hayri Bey:

— Hayır, dedi. Dünyaya bir çocuk getirirken öldü. Böyle ölenlere şehit derler. Zaten aradan yıllar geçmiş, babasının şehit olduğunu öğrenmişti. Sık sık: "Ben de şehit olsam da babacığımın yanına gitsem." derdi. Allah ona istediği şehitliği kısmet etti.

Çocuk ihtiyarın gözleri yaş içinde kalmıştı.

Parka bakan apartmanların pencereleri açılmış, anneler çocukları öğle yemeğine çağırmışlardı. Birkaçı:

— Haydi Dede, biz gene geliriz, sen gitme emi, dediler.

Hayrettin Bey:

— Olur olur gitmem, dedi.

Simitçi ile bekçi ve çocuklar giti, Hayrettin Bey yalnız kaldı. Uzun uzun içini çekti.

Sabahleyin doğru dürüst bir şey yememişti. Karnı acıkmıştı, ama canı oturduğu apartman dairesine gitmek istemiyordu.

Parkın sırasında oturmuş, gözlerini yerde bir noktaya dikmişti. Baktığı yeri görmüyordu. İçinde bulunduğu zamandan çok gerilere gitmişti. Belki altmış yıl geriye.

O zaman genç bir mektepliydi. Babacığı onu da asker yapmak istemiş. Bursa'ya, amcasının yanına yollamıştı. Orada asker yetiştiren Işıklar Lisesi vardı.

Haftada bir amcasının evine çıkar bir gece orada kalır, ikram görür, yıkanır, çamaşır değiştirir, ikinci akşam küçük valizinde bir kat çamaşır, yıkanmış pijaması, terlikleri, yengesinin yaptığı kuru köfte ve tepsi böreği dilimleri ile okula dönerdi. Bazen büyük bir paket çikolata, ya da sakızlı lokumla ara sıra ağzı tatlılandırılırdı. Ayrıca parasız da bırakmazdı amcası.

Genç, atik, çevik, yakışıklı bir öğrenciydi. Onu kıran, ağzının tadını kaçıran katıldığımız savaşta. Almanlar'ın mağlup olması ve savaşı bırakarak, Türkiye'yi de felakete sürüklemeleriydi. Memleket ve askerler yenilgiyi kabul etmemişlerdi.

İşte, kader ona rahatı çok görmüş, babası gelip onu ve anesini alıp Ankara'ya kaçırmıştı. Çünkü düşman ilerliyordu. Anadolu'ya, memleketin ortalarına doğru göçler başlamıştı. İşte iki ay sonra amcası da çiftliği, malı mülkü gözden çıkararak karısını ve oğlunu alıp İstanbul'a gitmişti.

Genç Hayrettin kanının kaynadığını, içinden milliyet duygularının kabardığını duyuyor, sık sık dişlerini sıkıyordu. Küçüktü, ama o da memleketi korumaya katılmak istiyordu. Bir kişi, bir kişidir, diyordu.

Babası yedek subaydı. Ankara'ya geçmiş, orada yerleşmiş, bir ev tutmuştu. Hayrettin'i ve annesini Ankara'ya götürüp hemen kıtasının başına döndü. Orduda asker azdı, subay hiç yok sayılırdı. Elli yaşında olduğu hâlde onu bölük komutanı yapmışlardı. Girgin, gözü pek bir insandı.

Sırtlarında torbaları, köylerden toplanmış delikanlıların oluşturduğu taburlar her gün Ankara sokaklarından geçer, talimgâha giderdi. Arası çok geçmeden, bu döküm saçım gelen, karmakarışık yürüyen insan sürüsü hemen giydirilmiş ve eğitilmiş asker oluyor, artık uygun adımla rap rap yürüyerek Ankara'yı arkalarında bırakıp cepheye sürülüyorlardı.

Onlar giderken analar ağlar, babalar kara kara düşünürdü. Neydi bu memleketin çilesi? Bu filiz filiz gençlerin kaderi neye böyle kötü yazılmıştı? Bu gençler gidiyorlardı, ama gelecekler miydi bir gün?

Bu davullar, bu zurnalar düğün şenliği mi yapıyorlardı?

Memleketin çok karanlık günler geçirdiği, Ankara'dan top seslerinin duyulmaya başladığı o yaşlı günlerde:

— Haydi bakalım, bu kadar okuduğunuz yeter, orduya subay lazım demiş, annesinin gözyaşlarına bakmadan, on dokuz yaşındaki Hayrettin'i sınıra sürmüşlerdi. Kırk kişlik vagonlardan birinde o ateş çemberinin içine gitmeden önce evine uğramış ve vedalaşmıştı. Annesi durmadan ağlıyordu. Hafız Teyze de gelmişti eve. Onun da gözleri yaş doluydu. Onun da içinden:

"Sınıra da giden askerler gelir mi sandın.

Davul ile zurnayı düğün mü sandın?" lafı geçiyordu. Yalnız Cemile seviniyordu:

— Hayrettin Ağabey, babamın yanına gidiyorsun değil mi?

Hafız Teyzey'le Hayrettin'in annesinin tüyleri ürperiyordu. Cemile'nin babası gibi Hayretin de bu on dokuz yaşında şehit mi olacaktı? Kızcağızın içine mi doğmuştu bu?

Ama Hayrettin cesurdu, yürekliydi:

— Sen beni bekle, diyordu. Babanı görürüm inşallah.

On on bir yaşına gelmiş olan Cemile'nin yanağından öpmüştü.

Başını çevirip köşeyi dönmeden baktı arkasına. Annesi Hafız Teyze'nin omzuna kapanmış, ağlıyordu. Cemile çırpınıyor, ellerini sallıyordu. Hayrettin daha fazla bakamadı, dizlerinin bağı çözülmüştü, nerdeyse geri dönecek, annesini o durumda bırakamayacaktı.

Yürüdü, gözleri yaşlı yürüdü. Kendisini bekleyenlerin arasına katıldı. Kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Bütün gençler susuyordu. Ama bir kul da gittiğine üzgün değildi. Bu ayrılığın, bu erken yola çıkışın hesabını düşmandan sora-

caklardı. Orada, sınırda hesaplaşacaklardı. Düşman görsündü Türkiye'ye saldırmanın ne demek olduğunu?

Hayrettin daha sonraki günlerde sanki yaşamamıştı. Neler oldu, neler bitti bilmiyordu. Günlerce soyunmamıştı, günlerce arkasındaki elbise çıkmamıştı. İçindeki ateşi söndürmek ister gibi uzun uzun su içtiğini bir aralık hatırlıyordu. Çevresinde bir uğultu vardı. Top, tüfek, ayak sesi ve komutlardan oluşan bir uğultu.

Sonra bir aralık gözlerini açmış ve bakmıştı üzerine doğru eğilen ve adını söyleyen adama.

Babasıydı bu. Bir kolu bir askı ile boynuna bağlı, yüzü sakal içinde, ceketinin o yaralı kolunu geçirmemiş koluna. Omzuna koymuşlar.

Nereden bulmuştu oğlunu? Kim haber vermişti ona? Bu bir rastlantı mı? Hayrettin babasının yakasındaki yıldıza bakarak konuşuyordu. Ona rütbe vermişlerdi. Zaten Birinci Dünya Savaşı'nda teğmendi. Askerden dönünce elbisesini saklamıştı. Hâlâ o elbiseydi arkasındaki. Omuz başında bir kurşun deliği vardı. Bir kurşun omuz etlerini delmiş, kemiğe ilişmeden çıkmıştı. O zaman nişan vermişlerdi ona.

Şimdi yine aynı elbise arkasındaydı işte. Belki şu kolunu geçirmediği ceketin kolunda bir delik daha vardı. Belki kan lekesi de kumaşa iyice işlemişti.

— Oğlum, diyordu. Üzülme, eve yazdım, ikimiz de sıhhatteyiz, dedim. Merak etmesin annen.

Hayrettin sormuştu:

— Muharebe ne oldu?

Babası yüksek sesle:

— Sakaryadan sürdük çıkarttık, dedi. Kolayına belini doğrultamaz Yunan. Bacağından yaralısın. Biraz kendini topla, annene yaz. Ben tabura döneceğim. Zabit çok kısaldı. Adresini eve yaz. Ben oradan ararım seni. Nereye verecekleri belli olmaz.

Kimler ölmemişti ki? Baba oğul birer yara ile kurtulmuşlardı. Hayrettin bir işe yaramamış olduğuna yanıyordu. Yaralandığına utanmıştı. Ama yine o gün alay kumandanını bir iki subayla yaralıları dolaşırken gördü. Yanına yaklaşmış, dikkatle bakmış ve:

— Aferin oğlum, demişti. İyi dövüştün.

Sonra, ayrılırken elini de sıkmıştı:

— Çabuk iyi olmaya bak. Memleketin sana ihtiyacı var.

Hayrettin tek demirli bir subay adayı iken hastaneden bir yıldız alarak çıktı. Artık teğmendi o. Ona belki bütün bir bölüğü verirlerdi.

Askerliğin tadını almış sayılırdı. Annesine yazdığı mektupta bundan uzun uzun söz etti. Hafız Teyze'nin ellerinden öpmüş, Cemile'ye de selam yollamıştı. İlkokula başlamış olan kızcağız annesinin mektubunun arkasına bir iki satır yazmıştı.

Hayrettin bir haftada kapanan bacağındaki yaradan sonra hafif topallayarak birliğine döndü. Döndü ama bölük yarıdan çok değişmişti. Aslan gibi, filiz gibi gençler vurulup vurulup ölmüşlerdi. Tanıdığı, adını unutmadığı bir iki çavuşla, birkaç asker kalmıştı.

Alay kumandanına göründü. Adam öptü onu. Sırtını okşadı:

— Yaran nasıl oldu Hayrettin?

— Kapandı efendim.

— Niye topallıyorsun?

— Biraz sızı var efendim.

— Geçer oğlum, o da geçer. Aman çocuğum bölüğe iyi bak. Her şeyden önce disiplin ve sağlık lazım. Silahımız kıt.

Düşman Afyon'a kadar çekilmişti. Sınırlar boyunca bir sessizlik vardı. İki taraf da yaralarını sarıyor, acılarını dinliyordu sanki.

Hayrettin ancak Sakarya Meydan Savaşı'na yetişmiş, orada, canla başla çarpışmış ve yaralanmıştı. Bölükle oldukları yerde, bir adım gerilemeden erimiş, bitmişlerdi. Ama aldıkları emir yerine getirilmişti. Sağ kalanlara ne mutlu.

Subaylık için gerekli eğitimini tamamlamak için üsteğmen aşamasında iken yeniden okula girdi. Okuldan sonra memleketin çeşitli şehirlerinde asker birliklerinde çalıştı.

Şark görevini yaparken babasının ölümünü haber aldı. Baba oğul birer İstiklâl Madalyası'na sahip olmuşlardı. Annesini de kaybedince ailesinden bir amca çocuğu kalmıştı, ama onun da İstanbul'un neresinde olduğunu bilmiyordu. Kendisiyle ilgilenen yalnız Cemile ve Hafız Teyze kalmıştı.

Hayrettin, Hafız Teyze ile kızını benimsedi. Ankara'ya geldikçe onlara uğruyordu. Onlar kira evinden çıkmış, Hayri'ye kalan eve taşınmışlardı. Cemile artık babasının şehit olduğunu haber almıştı. Bu sonsuz bekleyiş kızı üzdüğü için annesi acı hakikati ona anlatmış, kızcağız:

— Ben de şehit olsam da babama kavuşsam, derdi.

Hafız Teyze ölmeden önce onları nişanladı. Her iki genç de birbirlerini çok seviyorlardı. Bu sevgi bir evlenme ile onları birbirlerine bağladı. Hafız Teyze düğünden kısa bir süre sonra öldü.

Karı kocanın sevgisi sonuna kadar sürdü. Cemile bir subay karısıydı artık. Kocasıyla atandıkları bütün şehirlerde bulundu. Sonunda Ankara'ya geldiler. Evliliklerin ikinci yılında Hayri Bey kırk yaşında bir erkek çocuk sahibi olmuştu. Ne çare ki ona bu evladı veren Cemile, Cahit'i dünyaya getirirken ölmüş ve halkın inancına göre lohusalıkta öldüğü için şehit olmuş ve babasına kavuşmuştu.

Yakınlarını kaybeden Hayrettin, o tarihte önyüzbaşıydı. Karısının ölümü ona yalnız büyük acılar vermedi, ayrıca en büyük sıkıntıya da düştü. Süt bebeği olan oğlu Cahit anasız ve bakımsız kalmıştı. Konu komşu bu kadarcık bir çocuğa nasıl baksın? Hele o tarihte besleyici çocuk mamaları yaygın değildi. Yeni yeni ortaya çıkıyordu. Kadınlar kendi bildikleri gibi bebek besliyorlardı.

Fazla olarak Hayrettin asker adamdı, vazifesinin başında bulunması gerekliydi. İşte o sırada yeni evlenmiş bulunan ve çocuğunu ölü doğurmuş olan Remziye adında genç bir kadın çıktı ortaya. Fakir bir erkekle evli idi. Serseri olan kocası ona bakmıyordu ve zaten yarı deli bir erkekti. O sırada Remziye ancak on sekiz yaşındaydı.

Hayrettin, aylığının hemen yarısını bu sütanneye veriyordu. Kendisi kışlada yatıyordu. Günde bir iki saat için oğlunu görmeye gelirdi. Evine geldiği sırada da Remziye bu yakışıklı subayın gözüne girmek için ne gerekirse yapardı. Ama Hayrettin'in acısı çok tazeydi, hiçbir kadına bakmaya hevesi yoktu, zaten Cemile'den sonra bir başkasıyla evlenmek onun aklına bile gelemezdi, hâlâ eve geldikçe karısını düşünüyor, onun resimlerine, ötede beride kalan eşyasına bakarak ağlıyordu.

Hayrettin'in gücü tükenmiş, yaşama isteği kalmamıştı, ama artık oğlu için yaşamak, onu yetiştirmek göreviydi.

Remziye'nin evine, ailesine bakmayan bir insan olan kocası, aradan iki yıl geçtikten sonra Remziye ile kavga etmiş, Hayrettin'in ara bulmaya çalışması işe yaramamış, karı koca ayrılmışlardı.

Bu arada Remziye öyle bir dil kullandı ki çevrede bu ayrılığı Hayrettin'in yaptığı sanıldı. Kadın kurnaz ve hırslıydı. Hayrettin'e:

— Yuvamı yıktın, dul kaldım, şimdi ne olacağım, diyordu.

Hayrettin şaştı kaldı. Ne yapacağını bilemedi. Arada çocuğu vardı. Kadın çocuğa iyi bakıyordu. Biliyordu ki bu çocuğa iyi bakmakla babasının gözüne girebilecektir.

Araya komşu kadınları da koyarak Hayrettin Bey'le evlenmeye muvaffak oldu. Yalnız adam ona kesin olarak söylemişti:

— Remziye, ben sana koca olamam. Ben Cemile'yi unutmadım, unutamam da. Bu şartlarla evlenirsen evlen.

Remziye razı oldu. Yavaş yavaş olacaktı her şey. Sistemli çalışıyor, sabrediyor ve nazik davranıyordu.

Tam iki yıl geçti bu evliliğin üzerinden. Çocuk da dört yaşına gelmişti. İnsanlar yaşamak zorundadırlar. Ölenle ölünmez. Hayrettin Bey de kurnaz kadının belki haklı olan davranışları sonunda onu ikinci bir hayat arkadaşı olarak kabul etti. Bu ikinci evliliklerin beşinci yılında Saime adında kızcağız dünyaya geldi.

Sarımsağı gelin etmişler, kırk gün kokusunu saklamış. Remziye de kötü huylarını sakladı. Yıllarca sakladı. Onda bir para hırsı vardı. Varsa para, yoksa para. Fakir ailesinde, gençken çektiği para sıkıntısının artık acısını çıkartıyordu.

Günlük masraflardan muhakkak bir para arttırır ve kırk düğüm altında saklardı.

Hayrettin Bey ona pek aldırmazdı. Oğluna, oğlu Cahit'e bakılsın, ona yeterdi. Ama aradan biraz zaman geçince canı sıkılmaya başladı. Akşama eve geliyor, sofrada yarım yamalak bir kap yemek buluyordu.

— Hanım, yiyecek başka birşey yok mu, diye sorduğu zaman kadın:

— Bey, senin ortalığın pahalılığından haberin yok, diyordu.

— Ne pahalılığı hanım? Dünyanın parasını bırakıyorum sana. Pişirdiğin yemeğin yağını, tuzunu bile esirgiyorsun. Ben ne kendim aç kalırım, ne de çocuklarımı aç bırakırım.

Kadın bu sefer iki kap yemek yaparsa sağa sola borçlandığını ve veresiye aldığını söylerdi.

Artık Hayrettin Bey'in canı sıkılmaya başlamıştı. İlkokula başlayan oğlu Cahit bakımsız kalıyordu. Onun idaresini kendi eline aldı. Sabahları doyurur, giydirir, cebine harçlığını koyar, onu okuluna bırakır, kendisi vazifesine giderdi.

Bir değil iki değil nihayet Allah rast getirdi, evde unuttuğu bir evrakı almaya geldiği sırada kadının:

— Sıska anan seni başıma bela diye mi bıraktı? Seni de ben geberteceğim, dediğini duydu Hayrettin Bey.

Hiç suçu olmayan yavrucuğu dövmeye başlayınca kadının tepe saçına bir el uzanıp onu kavramış, çevirmiş ve yüzüne mükemmel bir asker tokadı inmişti:

— O çocuk senin velinimetindir. Ona bir daha el kaldırdığını görürsem kolundan tuttuğum gibi seni atarım sokağa.

Bu tokat birikmiş suçların karşılığı idi. Kadın sözde darıldı, ama aldıran kim! Aradan günler, aylar, yıllar geçti. Cahit orta-okula asker mektebine yazıldı. Başka bir şehirdeydi çocuk. Tatil günlerinde de okuldan ayrılmıyordu, babası onu bekâr yazdırmıştı. Ama rahatını yoluna koyar, parasız ve şefkatsiz bırakmazdı.

Remziye'nin Cahit'i sık sık dövdüğü Hayrettin Bey'in gözünden kaçmıyordu.

Artık kızı Saime de ele gelmişti. O da okula yazıldı. O da babasını severdi. Ama kadın utanmazdı. Bu çocuğu zehirliyor, babasının Cahit'i sevdiğini onun başka bir kadından dünyaya geldiğini, babasının bütün varını yoğunu ona vermekte olduğunu anlatıyordu.

Kızın kalbinden baba sevgisini sökmek için ne lazımsa yapıyordu. Fakat kızcağız babasının asker elbisesine, parlak şeritlerine bayılıyordu. Sonra adam akşamları eve gelince, onu kucağına alır, yüzünü okşar, öper, hiçbir zaman kötü davranmazdı.

Cahit'e de askerlik ruhu aşılanmıştı. Önce kendi öz anası sandığı Remziye Hanım'ın bir sütanne olduğunu öğrenmiş ve ondan bir hayli de dayak yemişti. Artık on üç yaşındaydı, filiz gibi bir genç erkekti. Kadın, yaz tatillerinde misafir olarak gelen bu çocuğa sahip çıkmaya ve sözünü geçirmeye kalkınca, nazik davranan Cahit'in sabrı tükendi ve bir gün:

— Remziye Hanım, artık yeter, dedi.

Kadın direndi:

— Ben seni sütümle büyüttüm, hayırsız oğlan.

Cahit kaşlarını çatarak:

— Hepsini biliyorum, dedi. Sütünüzü babama sattınız, karı koca aylarca geçindiniz. Sonra da benim anamın yerini almak için yapmadığın kalmadı. Seni anam bilirdim, ama sen şımardın artık. Ben asker olup gideceğim. Ama babam senin kahrını çekmez artık. Ayağını denk al. Hiçbir subay ailesi bizimki kadar mutsuz değil. Hiçbir kadın çocuklarının kocasının nafakasından kesip gizli gizli para biriktirmiyor. Sen bu aileyi sefil ettin.

Çocuk uyanmıştı. Kardeşini de seviyordu. Çünkü onlar baba bir kardeştiler. Yalnız Saime, annesinin kulağını doldurması ve sokup zehirlemesiyle Cahit'ten yavaş yavaş uzaklaşıyor, ondan soğuyordu.

Hayrettin Bey iyi bir askerdi. İyi bir aile reisi ve aileye karşı başı yumuşak bir insandı. Bir başkası olsa bu kadını çoktan başından defederdi. Ama o kızını da seviyordu.

Binbaşı olmuş, sonra Yarbay olmuştu. Artık bir alay kumandanı idi. Fakat canı sıkıldıkça:

— Remziye, köylerinden gelen, acemi delikanlıları çekip çevirdim, çakı gibi asker yaptım, ama bir seni yola getiremedim, diyordu.

Hayrettin Bey, akşamları eve gelip yemek pişmemiş görürse kızı alıp ya bir lokantaya götürerek yemek yiyor, ya da çerez yiyecekler alıyor, kızı ile birlikte yiyordu.

Sonra yine bir şehir değiştirmişlerdi. Kadın komşusuz, akransız kalmış, evin içinde bir fazlalık olduğunu sezmiş ve yavaş yavaş yola gelmeye başlamıştı.

Ama yılan daima yılandı. Kadının uysal görünüşü bir fırsat kollamaktan başka birşey değildi.

Cahit'le Saime arasında beş yaş fark vardı. Aynı babanın çocukları oldukları hâlde, Cahit'in zekâsı, ağırbaşlılığı, çalışkanlığı ve samimiyeti Saime'de yoktu. Anasının durmadan kulak doldurması ile ağabeyinden ve babasından soğuyor, babasını daima haksız ve kendisinden uzak buluyordu.

Liseye giderken, bir gün babasına karşı gelmiş ve:

— Yeter artık bize çektirdiğin, demişti.

Hayrettin Bey kızını severdi. Onun bir şeyden yoksun kalmasına razı olmazdı. Alı al, moru mor, tıka basa doldu-

rulmuş olan kızının hâli ona acıklı göründü. İçini çekti. Bir sigara yaktı.

— Saime, dedi. Otur şuraya kızım.

Kız sinirliydi, kavgayı, babasını azarlamayı göze almıştı. Titriyor, elleri sıkılıyordu. Tırnakları avuçlarını delecek gibiydi. Dişleri de gıcırdıyordu.

Hayrettin Bey:

— Eğer ben, ananın kötülediği, senin gözünden düşürmek istediği kadar kötü bir adam olsaydım, şimdi seni burada tokatlardım Saime, dedi. Ama ben sabırlı olmayı öğrendim. Ben insanları zorbalıkla değil, iyilikle, şefkatle yola getirmeyi daha iyi buluyorum. Elimden cahil, köyünden ilk defa çıkmış, asker ocağına gelmiş köy çocuklarını çekip çevirdim. Ben bu çocuklara, bu tertemiz gençlere elimi kaldırmadım. Ben ananın sana anlattığı adam değilim kızım. Aklını başına al, kendin araştır, kendin düşün, ondan sonra kararını ver.

— Baba, sen Cahit'e yağdırıyorsun. Eve gelince on para harcamaya korkuyorsun. Ben senin kızın değil miyim?

Yarbay Hayrettin Bey bozulmamıştı hiç.

— Öyle mi, dedi. Bak kızım. Cahit Harp Okulundan çıktı. Artık onu kıtaya verdiler. Onun görevi var. O bir subaydır artık. Aldığı maaş ile yetiniyor. Ben ona yardım etmiyorum. Kendi hayatını idare etmesini öğrenmeli. Kendi başına kalmalı. Yarın öbür gün o da evlenecek, o da aile sahibi olacak. Üzülüyorum, ama onun ilerisi için artık para vermiyorum ona.

Kız yavaş yavaş anlayış göstereceğine hırsını kaybetmek istemiyordu:

— Bana kızım diyorsun, dedi. Kızına hiç baktığın var mı?

Yarbay:

— Eve gelip de seni görmeden, sana seslenmeden yemeğe oturduğum var mı, dedi. Nasıl bakayım daha sana?

— Şu kılığımı, kıyafetimi görmüyorsun.

— Ne var kılığında kıyafetinde?

— Okulda benden kılıksız, benden eski püskü giyinen, böyle yarım papuçlu bir öğrenci daha yok.

— Ya, öyle mi? Demek senin için anana verdiğim para onun biriktirdiği paralara katılıyor, sana bir şey almıyor ha? Yeter kızım, yeter, bundan sonra istediğini benden iste, anandan değil.

Kız da şaşırmıştı. Babası temkinli ve kesin konuşuyordu. Bir başka baba olsaydı bu kadar sakin davranmazdı.

Ertesi gün, ana kız arasında şiddetli bir çekişme olmuştu. Kadın kızı için para verildiğini inkâr ediyordu. Halbuki Yarbay, her ay yetişmiş kız için de bir para veriyordu.

Bunu ertesi akşam, bütün masraflarını yazdığı hesap defterinde kızına gösterdi. Kadın "Kızın ayağında iskarpin yok, kızın arkasında elbise yok." diye hemen her ay bir para kopartmıştı. Ayrıca kendisi için de para alıyordu.

Kız artık istediklerini babadan istemeye başladı. Bu suretle de feraha çıkmaya, bir yarbay kızına yakışacak gibi giyinmeye başlamıştı.

Remziye Hanım artık parasızlıktan ağlıyordu. Hayrettin Bey:

— Benim sana biriktirmek için verilecek param yok, diyordu. Bir eksiğin mi var, al onu, parasını veririm. Ama aldığını göreceğim. Bugüne kadar çocukların, evin nafakasından kestin, onları aç bıraktın, niyetin ayrılmak, tek başına yaşamaksa hiç durma. Çünkü yüzbinlerce lira biriktirdin bugüne

kadar. Ben de para arsızı olmayan bir kadın bulur, evlenirim, hiçbir şeyim yoksa öldüğüm zaman maaşım kalır.

Kadın korktu, bu kadar sakin bir adam insanı çarptığı zaman fena çarpardı. Ağzından kaçırıvermişti:

— Hayri Bey, bir kadının kenarında köşesinde birkaç kuruşu bulunmalı. Ben kendim için para biriktirmedim. Benim evin dışında gözüm yok, ihtiyarlığımızda bize kim bakacak?

Bu itiraf kızı da şaşırtmıştı. Zaten babası da artık hesaplı para veriyordu, gerekli şeyleri alıyor, boşluk bırakmıyor, fazla para vermekten iyice çekiniyordu.

Hayrettin Bey albaylığa yükseldiği zaman artık İstanbul'a da sıra gelmişti. Yıllarca, hemen bütün askerliği boyunca memleket memleket gezmiş, nihayet doğduğu şehre dönmüştü.

Ama kader ona rahat vermiyordu. Bir oh demesine zaman kalmadı. Ağır bir hastalığa yakalandı. İki ay hastanede yattı. İşte bu aralık oğlu Cahit de Jale adında bir kızla evlenmiş ve üsteğmenken de bir oğlu dünyaya gelmişti.

Saime'ye gelince, o da liseden çıkar çıkmaz evin düzensizliğinden usanmış, kendisini dışarıya, iyi kötü bir kocaya atmak istemişti. O da usanmıştı anasının geçimsizliğinden.

Saime, Nail adında bir banka memuru ile evlendi. Bu adam içen, gözü dışarıda olan bir erkekti. Bir bankada memurdu. Evliliğinin daha ilk günlerinden akşamları gelmemeye başlamıştı. Bankada işi olduğunu söyler, gelirse de sarhoş gelirdi. Nail öyle bir erkekti ki anası bile ondan usanmıştı. Başından savmak için ne yapacağını bilememişti.

Burada Hayrettin Bey'in askerliği işe yaradı. Damadına adamakıllı bir göründü. Çocuğunun doğduğu gün meyha-

nede kafa çeken adamı çalyaka eve getirdi ve günlerce göz hapsine aldı.

Bu sırada Cahit de İstanbul'a atanmıştı. Onun da yardımı oldu, Saime kocasıyla ayrı bir eve çıktı. Nail çekindi, korktu, nispeten evine bakmaya mecbur kaldı.

Cahit'in eşi Jale çok mazbut bir kızdı. Ailesi zengin olduğu ve kendisini istiyenler çoğaldığı hâlde Cahit'i tercih etmişti. Cahit yakışıklı, ciddi, tam asker bir erkekti.

Cem adındaki oğlan onların arasındaki bağı pekiştirmişti. Remziye Hanım'ın huysuzluğu yüzünden Cahit karısını babasının evine getirmiyordu. Askerlik hayatının son yıllarında, karı koca yine yalnız kalmışlardı. Hayrettin Bey'in gücü artık tükenmişti. Albay olmuştu. Aradan iki yıl da geçmişti. Karısı ile başbaşa kalmamak için iki defa emekliliğini geri çevirdi. Fakat üçüncüsünde, artık yaşı iyice ilerlemişti.

Her meslek sahibi, her insan emekliliğinde rahat edeceğini düşünür ve oturduğu yerde aylık alacağını, artık çalışmayacağını hesaplar: "Allah devlete, millete zeval vermesin" derdi.

Hayrettin Bey de emekliliği böyle tasarlamıştı gençliğinde. Fakat kader ona bu ihtiyarlığında da rahat ettirmiyecekti. Her şey, her şey vardı, ama bir can yoldaşı, kıymet bilir, dost ve candan bir eş yoktu. Zaman zaman çok gerilere kadar düşüncesi uzanır, ilk eşini, Cemile'yi lohusa yatağında görür, içini çeker ve gözleri yaşla dolardı.

Hayrettin Bey yavaş yavaş doğruldu. Bastonunu aldı. Her adımını düşünerek atıp apartmanın yolunu tuttu.

Bu daireyi emeklilik ikramiyesi ile almıştı. Remziye Hanım o sırada ne yapıp yapmış, tapunun kendi üstüne çıkarılmasını sağlamıştı. Sonradan pişman olmuştu Hayri Bey ama iş işten geçmişti.

Bir aralık yine hastalanmış, evden çıkamaz olmuş ve eve noteri getirterek karısına maaş almak için vekâlet vermişti. Şimdi üç ayda bir kadın gidiyordu aylık almaya. Hayrettin Beyin artık para yüzü gördüğü yoktu.

Onun kılığını kıyafetini kim düşünecekti? Kadın dobra dobra yüzüne karşı bağırıyordu:

— Bundan sonra ne bekliyorsun? İki lokma ekmek bulursan otur ye, bin defa şükret. İşe yarar olsaydın seni emekli yapmazlardı.

Bu kadında mantık, hak, nezaket denilen bir şey yoktu. Sanki pek çok çile çekmişti de şimdi onların acısını çıkartıyordu. Zaten Hayrettin Bey'e de bir yılgınlık gelmişti. Bunca yıl beraber yaşadığı kadını çekip çevirememişti. Evini ve eşyasını elinden aldığı gibi, artık maaşından da para koklatmıyordu. Yemek, içmek onun elindeydi. Canı isterse iki kap yemek pişirirdi. Canının istediğini alıp ayak üstü yiyordu bu kadın. Hayrettin Bey evde, sokaktan gelmiş bir kedi, değersiz bir eşya gibi hissediyordu kendini.

Kadın onu bırakıp bırakıp giderdi. Yemek vaktiymiş, uyku vaktiymiş bilmezdi. Adamcağız kendi evinde, kendi parasıyla yalnız kalmıştı. Sefalet ve yokluk çekiyordu.

Yorgun dizleriyle basamakları dura dura çıktı, kapının ziline dokundu. Bir daha, bir daha. Nihayet içeriden sürtünen terlik sesleri duyuldu, kapı açıldı. Remziye Hanım ağız eğri, göz şaşı açtı kapıyı.

— Ne zamana kadar çekeceğim senin kahrını, dedi.

Hayri Bey:

— Çok söylenme, yeter artık, dedi. Benim kafamı kızdırma.

— Kızdırırsam ne olurmuş?

Hayrettin Bey, Remziye'den çekindiği için basamakları dura dura sessizce çıktı.

— Sabrımı tüketiyorsun. Senin gayri ne dünyada yerin var ne ahirette. Dünyayı adam ettim, seni edemedim.

— Bana bak, Hayri Efendi! Ağzını kapat, git mutfağa, ortalığı kirletmeden ne yiyorsan ye, bir köşeye çekil, zıbar.

O mutfakta yiyecek bir şeyler ararken kadın kapıya dikilmiş:

— Akşamın yemeğine dokunma, diyordu.

Hayrettin Bey mutfakta yiyecek ancak bir dilim ekmek bulabildi. O da yarı yarıya yağlanmış, yemekten arta kalmıştı. Kadın, peynir, reçel, zeytin gibi ne varsa kilitliyor ve anahtarı belindeki kuşakta taşıyordu.

Remziye Hanım kapıya dikilmiş, oradan yaşlı kocasının ne yaptığına bakıyordu. Hayrettin Bey sofra artığı ekmeği yerine bıraktı, kapıya döndü:

— Remziye, dedi. Evimi, eşyamı senin üstüne yaptım. Emekli maaşımı alman için sana vekâlet verdim. Kuru bir canımdan başka bir şey kalmadı. Ben artık seninle uğraşamam. Yüce Allah nasıl bilirse öyle yapsın.

Bastonuna dayanarak bitkin bir hâlde yatıp kalktığı küçük odaya gitti. Orada yalnız yatıyordu. Bu oda sandık odasıydı. Gereksiz eşyayı koyuyorlardı oraya. Karısı yatak odasındaki büyük karyolaya kurulmuştu. Hayrettin Bey'i bu daracık odaya atmıştı. Pencerenin önünde kırık bir karyola vardı. İnce şiltenin üstünde yatarken Hayrettin Bey'e karyolanın demirleri batıyordu.

Kadın o odaya yalnız duvar kenarına sıraladığı fasulye, pirinç ve soğanla patates almak için girerdi. Ayda bir defa bile yatağın örtülerini değiştirmez, odaya uğrayıp yatak düzeltmezdi.

Hayrettin Bey odaya girdi. Yatağın yanındaki eski sandalyeyi alıp dar pencerenin önüne götürdü. Oradan parka ve caddeye baktı. Baktı ama baktığı yeri göremiyordu. Gözlerini gözyaşı perdesi örtmüştü. İçini çeke çeke:

— Sefil oldum Cemile, yalnız kaldım Cemile, aç kaldım, diye inledi.

Kapının eşiğine dikilen kadın haykırdı:

— Herkesin kocaları ölüp gidiyor, dul maaşlarını alıp tıkır tıkır harcıyor, rahat ediyorlar. Ben daha ne kadar bekliyeceğim seni.

Adam başını çevirmedi, karşılık vermedi. Kadın:

— Bunca yıl elin oğlunu sütümle büyüttüm, sana arslan gibi bir kız evlât doğurdum. Memleket memleket senin peşin sıra gezdim. Daha ne istiyorsun? Evin işini kim görüyor, elektrik faturasını, su faturasını, vergileri kim ödüyor? Daha ne bekliyorsun? Sana baklava börek mi yedirecektim?

— Sen haklısın Remziye Hanım, sen haklısın, suç bende.

Böyle söyleyerek kalktı, bastonunu aldı, ağır ağır, düşüne düşüne sofaya çıktı, daire kapısını açtı. Merdivenleri tutuna tutuna inmeye başladı. Bir kat aşağıya vardığı sırada alt katta oturan genç bir kadın paspası temizliyordu. Remziye Hanım bu komşu kadının:

— Ne var Beyamca? Aaa, siz ağlıyorsunuz, dediğini duydu.

İhtiyar adam:

— Ne olacağım kızım, dedi. İhtiyarlık işte.

— Biraz oturun bari, içeriye buyurun.

— Sağ ol yavrum, bana yarım bardak su ver.

Remziye Hanım dinliyordu. Komşu herhâlde suyu vermişti ki ihtiyar adam:

— Su gibi aziz ol yavrum, dedi.

Çocuklar gelmişti parka. Ellerinde kâğıt bayraklar vardı. Koşuşuyor, düdük öttürüyor, şakalaşıyor, bir ağızdan bağırıyorlardı.

Hayrettin Bey sıraya gelinceye kadar epeyce yoruldu. İçtiği su içinin ateşini söndürmüş, açlığını bastırmıştı. Düşünmek istemiyor, çevresine bakınarak avunmak istiyordu.

Şermin koşarak yanına geldi. Oturdu, elinde yarısını yediği çatal çörek vardı. Doymuş olacaktı ki sağa sola bakınıyordu.

— Hayri Dede, dedi. Otların içine atsam günah olur mu?

— Neyi atacaksın kızım?

— Çöreği.

— Neden atıyorsun?

— Hem doydum, hem de altı yanıkmış.

— Yemeyecek misin?

— Hayır.

— Atma yerlere, günahtır. Ver bana yavrum.

Kız yarım çöreği uzattı. İhtiyar adam içinden:

— Bu günleri de mi görecektim, diye söylendi.

Şermin uzaktan seslenen arkadaşına doğru koşarken o da yarım çöreği, kırıntılarını yere dökmeden yedi. Ne kadar lezzetli gelmişti ona bu çörek. On tane daha olsa yerdi. Ama kendisini suçlu gibi sanıyor, bakınıyordu etrafına. Yeni yeni çocuklar geliyordu parka.

Bir küçük oğlan, Ahmet'in kardeşi, ip çevirmek için kâğıt bayrağı getirip ona verdi:

— Azıcık bunu tut Dede, dedi. Ama yırtma sakın.

Hayrettin Bey:

— Yırtmam, dedi. Merak etme.

Çocuk bayrağı bırakıp gitti, ipi çevirmeye başladı. Kızlar zıplıyor, atlıyorlardı. Sıra olmuşlardı, başını eğip dönen ipe giriyor, ip çevrilirken, takılmadan iki defa sıçrıyor, sonra öte taraftan çıkıyorlardı.

Çocuklar koşuştular, çevrilen ip durmuştu. Apartman pencerelerinden de başlar uzanıyordu. Hayrettin Bey çocukların koşuştuğu yere baktı. Orada, caddeden doğru bir asker birliği geçiyordu. Uygun adımla ilerliyen, hep bir birine benzeyen askerler, çakı gibi giyinmişlerdi. Rap rap diye sesler çıkıyordu ayaklarından.

Hayrettin Bey'in içi kalktı. Gözlerine hemen yaşlar geldi.

— Evlatlarım, diye söylendi.

Çocuğu gezdiren adam onun yüzüne inen yaş tanelerini gördü:

— Sen sahiden çocuksun be Baba, dedi. Asker geçiyor diye ağlanır mı? Belli ki törenden dönüyorlar.

Birkaç kabaca çocuk askerlerin arkasından bakmış, sonra bir ikisi sıralanıp bayraklarını ellerinde tüfek gibi tutup askerce yürümeye başlamışlardı.

Geçip giden askerlerin daha uzaklarda bir ağızdan marş söyledikleri duyuluyordu. Bayrağı emanet bırakan çocuk ağabeyiyle beraber askerlerin peşi sıra koşup gitmişti.

Çocukların askerlere doğuştan bir sevgileri vardır. Asker giysisi en haşarı insanları bile yola getirir. Hemen herkese yaraşır bu giysi. Bütün askerler birbirlerini akrabası gibi, kardeşi gibidirler. Hepsi yanık yüzleriyle biribirlerine benzerler.

Bu biribirinin hemen hemen tıpkısı olan askerleri subaylar bir bakışta tanırlar.

Oğlu orduda sevilen bir binbaşıydı. Neme lazım, kendisi yok, Allah'ı var. Eşi Jale de helal süt emmiş, kocasına bağlı ve hamarat bir kadındı. Aradan yıllar geçmiş, daha evliliğin ilk aylarındaki nezaketini ve terbiyesini bırakmamış, belki gün geçtikçe Cahit'i daha fazla sevmişti.

Hayrettin Bey'i de severdi. Ona da kocası "Beybaba" der, gözünün içine bakardı. Yalnız Hayrettin Bey kendi bedbahtlılığını gelinine göstermek istemez, oğlundan da sıkıntılarını, hayatının son yıllarında çektiği azabı saklardı.

Çocuğunu güneşlendiren adam cebinden bir karton tütün paketi çıkarttı, bir sigara aldı, paketi açık olarak Hayrettin Bey'e uzattı:

— Buyurmaz mısın baba?

Çok üzgündü ihtiyar adam, bütün dertleri depreşmişti. Çocuk gibi ağlamak istiyordu. Titrek parmaklarıyla sigarayı aldı, adamın uzattığı çakmağın ateşinden yaktı ve:

— Sağ ol oğlum, dedi.

Bir iki nefes çekti. Öksürmeye başladı. Ama ciğerlerine dolan duman onun damarlarına, bir karıncalanma verdi. Ne zamandır sigara içmiyordu. Nereden içecekti ki. Doğru dürüst bir karnının doyduğu mu vardı?

Adam kalkıp gitmişti. Çocuklar yine oyunlara dalmışlardı. Bir kısmı, özellikle oğlanlar bir topun peşinde koşuyorlardı. Kızlar yine ip atlamaya başlamışlardı.

Hayrettin Bey sigarayı içip bitirdi. Bir kötü olmuştu. Başında hafif bir dönme vardı.

Yorulduğu, karnını da doyurup bir köşeye çekildiği zaman bir sigara yakar ve bundan çok hoşlanırdı. Şimdi Remziye Hanım ona sigara içmeğe değil, doyasıya yemek yemeğe de izin vermiyordu.

Bunları düşünürken Şermin ona doğru geldi. Elindeki ipi uzattı:

— Hayri Bey Dede, dedi. Sen bize ip çevirir misin?

Hayri Bey:

— İyi ama yavrum, dedi. Benim ayakta duracak hâlim yok.

— Sen oturduğun yerden çevir, dedi kız.

— Bilmem, yapabilir miyim?

— Yaparsın, yaparsın.

Hayri Bey ipi çevirmeye başladı. Kızlar sıraya dizilip bu dönen ipe takılmadan bir taraftan giriyor, iki atladıktan sonra öbür taraftan çıkıyorlardı. Hayri Bey yorulmuştu. Bereket kızlar da ip atlamaktan usandılar, yerde buldukları kiremit parçasıyla kareler çizip seksek oynamaya başladılar. Sert ve kumlu toprağın ayakkabılarının altını törpülediğini düşünmüyorlardı. Bu oyunu daha çok apartmanların kenarlarındaki çimentonun, yaya kaldırımın üzerinde oynarlardı. Ama uzun süren kıştan usanan çocuklar şimdi parkın içinde, tabiata daha yakın olmak istiyorlardı.

Ağır ağır, bir elinde baston, bir elinde o kâğıt bayrak parktan çıkıp aradaki yolu geçti ve apartmana girdi. Pencerelerde bulunanlar, onun elindeki bayrağı biribirlerine gösteriyor avuçlarını ağızlarına kapatarak gülüyor:

— Zavallı ihtiyar, iyiden iyiye çocuklaştı artık, diyorlardı.

Hayrettin Bey'e kapıyı kızı Saime açtı. Babasını elinde kâğıt bayrakla görünce bir kahkaha kopartıp:

— İlahî baba, bu hâlin ne? Konu komşu insana ne der, diye bağırdı. Hayrettin Bey şaşkınlıkla elindeki bayrağı alan, sekiz yaşına gelmiş olan torunu Sevim'i okşarken:

— Allah acısın kızım, dedi. Sonum gelmedi benim.

Ayakkabılarını oracıkta çıkarttı. Terlikleri yoktu. Ayakkabı ile eve girmek de yasaklanmıştı ona. Remziye Hanım mutfaktan bağırıyordu:

— Bırak şu adamı, Saime. Olmuş ona olanlar.

Fakat Saime Hanım o güne kadar babasından hiçbir azar işitmemiş, hiçbir ters davranış görmemişti. Hatta annesine uyarak çoğu kez babasına karşı gelmiş, onun kalbini kıracak gibi sözler söylemişti. Böyle durumlarda da babası ona karşı dilini değiştirmemişti.

Şimdi adamcağız atıldığı odasına doğru ilerlemişti. Kızı arkasından geldi. Odaya bir bakıp:

— Sen burada mı yatıyorsun baba, dedi.

— Evet kızım!

— Neden burada yatıyorsun?

— Remziye Hanım öyle istedi.

— E, aşk olsun baba, olmuş sana olanlar.

Hayrettin Bey içinden çıktığı gibi duran ve haftalardan beri toplanmayan yatağını örtüyordu. Sonra topuğu yırtık, giye giye bollaşmış çoraplarıyla yürüyüp sandalyesine oturdu.

Saime onu orada bırakmış, mutfağa gitmişti. Oradan sesi geliyor, annesiyle kavga ediyordu:

— Anne, babamın nedir bu hâli? Ele güne karşı olsun sende utanma yok mu?

— Vay, anana karşı mı geliyorsun edepsiz. Ne varmış babanın hâlinde?

— Daha ne olacak anne, onun yattığı yerde köpek bile yatmaz. Neye attın adamcağızı oraya? O üstünün başının hali ne?

— Aklını başına topla Saime, karşında senin anan var. Herkes layığını bulur. Bu yaştan sonra kazık kadar herifi çekip çevirecek miyim? Hâlini görmüyor musun? Hem sen bana baksana? Bu zamanda bir ev ne ile geçinir?

— Anne, ben babamın emekli maaşının ne olduğunu biliyorum. Başınızı sokacak bir eviniz, iyi kötü eşyanız da var. Kira vermedikten sonra bir albay maaşı ile bir aile güller gibi geçinir. Sen bana anlatma ortalığın hâlini. Sen öteden beri para arsızısın. Senin gözünü kimse doyuramaz. Adamı bu hâlde gezdir, paraları aldığın gibi bankadaki hesabına yatır. Yoo, anne, yeter artık. Ben yazarım ağabeyime, o gelir senin hakkından.

— Kim, sütümü vererek büyüttüğüm el oğlundan mı korkacağım? Burası benim evim barkım, anladın mı?

— Bu evi babandan kalan para ile mi aldın, yoksa babamın emeklilik ikramiyesiyle mi alındı? Bulmuşsun kuzu gibi adamı, ölsün diye gözünün içine bakıyorsun, senin kocansa benim de babam.

— Sen mübarek günde başıma bela diye mi geldin? Hay ayağın kırılsaydı! Burası senin kocanın evi değil, anladın mı?

Hayrettin Bey bu kavgayı canı sıkılarak dinlemişti, çok geçmeden Saime elinden tuttuğu kızı Sevim'le birlikte küçük

odaya girdi. Saime, babasının elini öptü, kızı da ileriye itti, el öptürdü, sonra:

— Allah'a ısmarladık babacığım, dedi.

Hayrettin Bey:

— Benim için rahatsız olma yavrum, dedi. Sen annenin hâlini bilmez misin? Şurada iki günlük ömrüm kaldı. Zaten ben çok, çok yanlış hareket etmişim. Kendi yaptıklarımın cezasını çekiyorum. Kimsenin ahı kimsede kalmaz.

Saime, annesiyle kavga ettikten sonra babasının elini öperek evden ayrıldı.

Saime Hanım yaşaran gözlerini silerek gitti. O da pek hayırlı bir kadın değildi, anasına benzeyen birçok huyu vardı. Ama o hiç olmazsa tahsil görmüştü. Anasının ne para canlısı olduğunu bilirdi. Kumarbaz ve rakıcı kocasını bile hayli yola getirmişti. Adam onu dövmeye kalktığı zaman, ondan daha baskın çıkmış, el dikişi dikmiş, konuya komşuya yün örmüş, ama sonunda bankada halini anlatarak maaş günleri oraya gitmeye ve kocasının elinden aylığı almaya ve ona ancak bir yol ve tütün parası vermeye başlamıştı.

Nail, bir de içki yüzünden karaciğer hastalığına yakalanınca korkuya kapılmış ve artık can derdine düşmüştü.

Artık Nail bayramlarda olsun Saime ile, Sevim'le birlikte el öpmeye geliyor, bir kutu lokum olsun getiriyordu. Bu lokum misafir gider gitmez ortadan kalkar, dolaba kilitlenirdi.

Saime'nin apar topar gitmesi Remziye Hanım'ı saşırtmıştı. Pencereden dışarıya bakan kocasının yanına geldi.

— Beğendin mi yaptığını, dedi.

Hayrettin Bey:

— Ben sana sorarım Remziye, dedi. Sen beğendin mi yaptığını? Bunca sene beni kötülediğin kızın bile senin bana ettiğin eziyete razı değil. Ama sen de öleceksin Remziye, sen de bankaya yatırdığın paraları yiyemeden öleceksin. Ben nasıl bu yaşımda, aç ve sefil kaldımsa senin de iki yakan bir araya gelmeyecek.

Kadın garip bir çekingenlikle odadan çıkarken:

— Mutfağa gel, dedi. Öğleyin de bir şey yemedin.

— Sen ye Remziye, afiyet olsun.

Kadın çıktı, mutfağa girdi. Ne düşündü, ne yaptı kim bilir, biraz sonra yine geldi kapıya:

— Bey, dedi. Bak çorba yaptım. Sen pirinç çorbasını seversin, içine maydanoz kökü de koydum.

Hayrettin Bey açtı. Açlık canına yetmişti. Kadın bekliyordu:

— Hadisene Bey!

Hayrettin Bey kalktı. İçi kararıyordu ama karnı da açtı. Ne sabah kahvaltısı etmiş, ne de öğleyin bir şey yemişti. Gidip ellerini yıkadı. Mutfağa girdi. Remziye Hanım hayli değişmişti. Alelacele salata bile yapmıştı. Mutfak biraz loş olduğu için elektriği yaktı.

Remziye Hanım, daha önce yaptığı gibi:

— Kalk yemeğini kendin al. Etrafa döküp saçma. Bundan sonra sana hizmet edecek değilim, demiyordu.

Kâseye çorbayı koymuş, küçük tencerenin içindeki maydanoz kökünü de bulup kaşıkla almış, Hayrettin Bey'in kâsesine bırakmış, ekmeğini de kaşıkla beraber önüne sürmüştü.

— Belki tuzu azdır, dedi. Aman ha, birden içmeye kalkma, ağzın yanar. Tencere daha ateşte.

Hayrettin Bey içinden "Hayırdır inşallah. Dur bakalım bu ikramın arkasından ne gelecek." diyordu.

Ama bir kötülük beklemekte anlam yoktu. Kadının elleri titriyordu. Belliydi ki sinirleri ayakta.

Birkaç kaşık aldıktan sonra:

— Delinin zoruna bak, dedi. Kalkıp gelmiş, evin düzenine karışıyor. Ben seni küçük odada yatırıyorsam geceleri horladığım için rahatsız olmayasın diye. Yok paraları bankaya yatırıyormuşum, yok senin hâlin şöyleymiş, böyleymiş. Bu zamanda geçinmek kolay mı? Ben evimin, kocamın kadrini bilmez miyim? Biraz daha çorba alır mısın?

— Başka bir şey yoksa alayım Remziye Hanım.

— Sahan köftesi var Bey, üstüne patates koydum halka halka. Sonra biraz da makarna var. Çorba ile doldurma mideni.

Patatesli köftelerden iki tane koyduktan sonra:

— Salatadan almıyorsun, dedi.

Sonra aklına gelmiş gibi:

— Ha, dedi. Bakkaldan zarfla kâğıt alayım da Cahide yaz iki satır, Cem de gözümde tütüyor. Ne şeker oğlan değil mi? Göresin gelmedi mi senin? Bu yaz izin için İstanbul'a gelemezler mi dersin? Oğlun da senin gibi şehir şehir dolaşıyor. Jale şehir kızıdır.

Hayri Bey'in bardağına su koyarken:

— İstedikleri kadar kalırlar bizde, dedi. Jale doğrusu terbiyeli, saygılı bir kadındır. Saime'ye benzemez. Doğrusu ben hiç yüksünmedim. Jale kendi ailesini de görür. Yandaki odayı veririz onlara. Çocuk bizimle yatar.

Hayrettin Bey o yemek ikramının ve Cahit'ten söz edişin sebebini yavaş yavaş anlıyordu. Remziye Hanım üvey oğlundan korkuyordu. O gelip babasını alıp götürürse tabiî emekli maaşı da gidecekti. Değirmenin suyu çekilirse ne yapacaktı kadın?

— Çoktan beri içmedindi, dedi Remziye Hanım. Sana bir de kahve yapayım. Salonda otur.

Evde her şey vardı. Pek kaliteli insanlar görüşmezdi. Remziye Hanım'la. Birkaç kapıcı karısı gelirdi sık sık. Kadın kocasından, misafirlerinden kısardı ama kendisi pisboğazdı. Günde birkaç defa kilitli olan dolabın önünde,ayakta bir-

şeyler yer, ortalığa pastırma kokusu, kızarmış sucuk kokusu yayılırdı.

Kadın Saime'nin ağabeyi Cahit'e babasının çektiği sefaleti yazacağından korkuyordu. Bir aralık küçük odaya gitmiş, yatağı biraz düzeltmiş ve yatağın üzerine bir çift temiz ve yeni çorap koymuştu.

Dönüp geldi, koltuklardan birine oturdu:

— Bey, dedi. Yarın istersen bir yıkan. Ben yardım ederim. Zaten yarın sıcak su günü. Sonra Kur'an okursun, çoktandır okuduğun yok. Ben günaha girersin diye kaldırdım Mushafı. Abdestsiz okunur mu?

Aslında her perşembe akşamı Hayrettin Bey'in ölen karısına yasin okumasını kıskanmış, Mushafı ortadan kaldırmıştı.

Hayrettin Bey, Remziye Hanım'ın yirmi dört saatten fazla sabredemeyeceğini, yeniden eski hınzırlıklarına başlayacağını sanmıştı. Fakat ertesi sabah çoktan beri görmediği bir kahvaltının hazırlandığını kızarmış ekmek kokusundan anladı. Remziye Hanım ona uzaktan sesleniyordu:

— Bey, havlunu banyoya koydum, ekmekler soğumadan gel.

Kahvaltıda saçı başı taranmış, kılıksız kıyafetini değiştirmişti. O da yaşlıydı. Yetmişine gelmişti. Saçları bembeyazdı. Ama zayıf bir kadın olduğu için yaşını pek göstermiyordu. Sopa gibi, dimdik bir kadındı.

Saime'nin tehdidi yerini bulmuştu. Kadın artık huzursuzdu. Üvey oğlunun çıkıp geleceğinden korkuyordu. Cahit babasını çok severdi. İstanbul'a geldikçe uğrar, saatlerce konuşurdu.

Sokağa çıkacağı sırada kadın:

— Anahtarı al, dedi. Ben belki biraz uzanırım. Kapıda kalmayasın.

Çoktandır bu daire kapısının anahtarını kocasının elinden almıştı. Evde her şey onun emriyle oluyordu. Hayrettin Bey giderken mutfak kapısının önünden geçti. Başını çevirmeden:

— Erzak dolabını kapatmamışsın Hanım, dedi.

Remziye Hanım kızardı:

— Ayol, kimden ne saklım var benim?

— Komşunun kedisi girer belki, dedi Hayrettin Bey.

Merdivenleri inerken içinden:

— Bakalım ne kadar sürecek bu değişiklik, diyordu.

Ağır ağır karşıya geçti, parka girdi. Güneş vardı ama soğuk da yerindeydi. Rüzgâr tutmayan bir yerde bir sıraya oturdu. Bekçi yanına geldi. Kâğıt paketinden bir sigara çıkartıp yaktı. Hayrettin Bey'e de paketi uzattı:

— Yak bir tane, dedi.

— Benim sigara içtiğim yok.

— Aldırma, yak bir sigara!

Hayri Bey sigarayı aldı. Ağır ağır içmeye başladı. Bekçi şundan bundan söz ederken birden kalktı:

— Bak hele, dedi. Bu yumurcaklardan başım belada. Yollar dururken çimenleri çiğniyor, sıraları devirip, o yana, bu yana sürüklüyorlar. Haydi dün bayramdı, ama bugün neye kapatırlar okulu bilmem ki.

Kalkıp çocuklara sataştı, bir ikisini kovaladı. Tekrar sıraya döndüğü zaman soluyordu. Hayrettin Bey:

— Bekir Çavuş, dedi. Bunlar çocuk. Rahat durmazlar. Bak geçen gün Ahmet'in arkasından sopayı fırlattın. Oğlanın bir yerine gelip canını yaksaydın başın derde girerdi.

Bekir Efendi güzellikten öğütten anlayacak gibi değildi. O kendisini parkın sahibi sayardı. Parka gelip öteberiyi yiyip kâğıtlarını atanlara kızar, dikleşir, bu yüzden ağzının payını da alırdı.

Hayri Bey kaptan oynayanların, seksek oynayanların, kaydırak oynayanların taşlarını da saklardı. Çocuklar ona getirir verir:

— Hayri Dede, bunu sakla, benim taşım, ben sonra senden alırım, derlerdi.

Sonra parkta unutulan bir kurdeleyi, bir okul kasketini, kopmuş bir düğmeyi de saklar, bunların sahiplerini bilirdi. Şermin onun en çok sevdiği ve kendisine bir torun sevgisi ile bağlı olan bir kızcağızdı. Muhakkak her gün yanına sokulur, bozuk havalarda onun penceresine bakarak elini sallardı.

Hayrettin Bey'in kimin nesi olduğunu mahallede pek bilmezlerdi. Onun hep aynı kıyafette, aynı yoksul ve kendi hâlinde olarak görmüşlerdi. Çocuklar Dede Bey, kadınlar Beyamca derlerdi ona. Belki mahallenin en ihtiyarıydı. Onun Kurtuluş Savaşı'na katılmış, yara almış, İstiklal Madalyası sahibi olmuş bir albay emeklisi olduğunu kim nereden bilecek?

Daire de Remziye Hanım'ın adına alınmıştı. Her şey Remziye Hanım'ındı. Hayrettin Bey ortadan silinmiş, bakımsız, sessiz, kendi hâlinde bir ihtiyar olup kalmıştı.

Ama çocuklar onu çok seviyorlardı. En yaramazı bile onun yanında durgunlaşır, büyük adam gibi konuşur, okuldan, ailesinden, arkadaşlarından söz eder, uslu uslu otururdu.

Hayrettin Bey, dizi ve oturacak yeri yamalı, ütüsüz ve hayli kirlenmiş pantalonu ve o yıpranmış pardösüsü ile parkta çocuklarla beraber otururken güçlü kuvvetli, iri yapılı, çok yakışıklı bir binbaşı parka girdi, çevresine bakındı, çocukların dizlerine sarıldığı, omuzlarına abandığı ve elinde kâğıt bayrak olan Hayrettin Bey'i görünce durakladı. Dudağını ısırdı, başını iki tarafa salladıktan sonra yürüdü.

Hayrettin Bey'den önce çocuklar görmüştü onu. Hemen durumsayıp toplandılar. Binbaşı geldi geldi, elini uzattı. İhtiyar adamın gözleri de pek iyi seçemediği için birden şaşaladı. Sonra bastonunu yere düşürdü, ayağa kalktı, kollarını binbaşının omuzlarına doladı:

— Oğlum, dedi.

Binbaşı onun elini ve yüzünü öptükten sonra yanına oturdu. Epeyce heyecanlı ve telaşlıydı. İri iri nefes alıyor ve ihtiyarın kıyafetini dikkatle inceliyordu.

Çocuklar şaşalamış ve açılmışlardı. Birer ikişer toplanmış, biraz uzaktan onu seyrediyorlardı.

Binbaşı çevresine bakındıktan sonra gözlerini kâğıt bayrağa dikti. Tekrar Hayrettin Bey'e baktı:

— Baba, dedi. Bu bayrak nedir?

— Bu bayrak mı, dedi Hayrettin Bey. Bizim bayrağımız.

— Anladım babacığım, ama bu kâğıttan bir bayrak.

— Eh, ne yaparsın, çocuklar için yapıp satıyorlar.

— Çok iyi ama, senin elinde ne işi var?

— Binbaşım, ihtiyar olduk, bir köşeye atıldıksa bir kâğıt bayrağı elimizde tutmaya da hakkımız kalmadı mı?

Binbaşı Hayrettin Bey'in elini tuttu:

— Babacığım, dedi. Çocuklar gibi, sen de elinde bir kâğıt bayrak tutarsan el âlem sana ne der?

— Bak oğlum, ben para verip de almadım bu bayrağı. Benim beş liram yok ki bir bayrak alayım. Ama olsa alırdım, vallahi alırdım. Başucuma, karyolanın demirine bağlardım. Kimi odasında bir demet gül, kimi karanfil ister. Ben çiçek yerine bayrak alırdım.

— İki gözüm babacığım. Saime bana senin hâlini anlattı. Gel babana sahip ol diye telgraf çekti. Uçağa atladım, geldim buraya. Önce Saime'ye uğradım. Bana çok şeyler anlattı. Seni artık bu kadının eline bırakamam baba.

Binbaşı hiddetinden kızarıyordu:

— Baba, Saime beni sevmez. Çünkü Remziye Hanım aynı babanın çocukları olduğumuz hâlde aramızı açmak için çok çalıştı. Ama sen Saime'nin de babasısın. Senin bu yaşta çektiğin sıkıntıya dayanamamış.

İhtiyar adam:

— İkiniz de sağ olunuz, dedi. Bak, seni bu hâlde gördüğüme çok sevindim. İhtiyarlık bu. Pek belli olmaz. Ölüvermekten korkarım. Seni buralarda bırakamam diyorsun, ama ben şimdi Erzurum gibi bir yere, dünyanın öbür ucuna gidemem oğlum, oralarda ölmek istemem. Bir hava değişikliği beni yıkıverir yere. Sonra, bu yaşta büyük değişiklikler de kötü etki yapabilir. Ben gidemem İstanbul'dan. Anacığının öldüğü yer burası. Ben onun türbedarı gibiyim. Buralardan uzaklaşırsam rüyama girer Cemile.

— Babacığım, aradan bu kadar yıl geçmiş. Bu gibi düşünceleri çıkart aklından.

— Çıkartamam oğlum. Hem niye çıkartacakmışım? Ne zararı var bunun? Ömrüne bereket, kalkıp gelmişsin buraya. Hâlimi görüyorsun. Çocuklar nasıl?

— Jale iyidir baba. Pek acele çıktım, onu getiremedim. Zaten şu sırada Cem de okulda.

— Okuyor değil mi oğlan? İyi oluyor ya?

— Bizi uğraştırmıyor baba. Bak serinlik çıktı, istersen girelim içeriye.

— Olur, girelim.

Hayrettin Bey'in elinde hâlâ kâğıt bayrak vardı. Çevresine bakındı. Bayrağı kendisine veren Ahmet'in kardeşini gördü:

— Selim, diye seslendi. Bayrağını al, unuttun mu?

Çocuk binbaşıdan utanmıştı. Uzaktan:

— Hayri Dede, dedi. Sende kalsın. Bayram geçti artık.

Çocuklar onlara uzaktan bakıyorlardı. Baba oğul caddeyi geçip apartmana girdiler, ağır ağır basamakları çıktılar. Remziye Hanım onların geldiğini görmüş olmalıydı ki kapıyı hemen açıp:

— Buyrun, dedi.

Kadın saçını başını toplamıştı. Elinde süpürge vardı.

— Ev o kadar temiz değil yavrum, dedi. Siliver ayaklarını, Bey, sen de terliklerini giy.

Salona girdiler. Binbaşı babasından izin isteyip bir sigara yaktı. Hayrettin Bey:

— Bir sigara da bana ver oğlum, dedi.

Hayrettin Bey sigarayı aldı, oğlunun çakmağından yaktı. Cahit Bey:

— Saime sigara içmediğini söyledi baba, dedi.

— İçmiyorum, dedi babası.

Remziye Hanım:

— Öksürüyorsun ama Bey, dedi.

Hayrettin Bey:

— İçmeyişim öksürük yüzünden değil, dedi. Ama ne yaparım ben? Arkadaş yok, gezecek güç yok, gazete yüzü bile görmüyorum. Eh, sigara için kötü arkadaştan iyidir derler.

Binbaşı biraz sertçe:

— Sen sigaranı iç baba, dedi. Pek fazlasına kaçma. Bu ağustosta yakın bir şehre düşerim inşallah. Beraber otururuz. İstediğini yersin, istediğin gibi yaşarsın. En ufak bir sıkıntın olunca bana yazmalısın.

Remziye Hanım:

— Cahit Bey, dedi. Ben yedikat el miyim? Ben emzirmedim mi seni, ben büyütmedim mi?

Cahit Bey:

— Orası muhakkak, dedi. Hatta babamın beni dayaktan kurtarmak için neler yaptığını da bilirim valide hanım. Babamın neler çektiğini de bana anlatan Saime'dir. Öz kızınız. Hangi bankada, ne kadar paranız olduğunu da haber verdi. Bu şartlar altında artık babamı size bırakamam. Bizlere miras düşmesin diye apartman dairesini, eşyasını elinden aldınız. Paranız da var. Babamın gitmesi size ferahlık verir.

Remziye Hanım herhâlde bundan çok korkuyordu ki gözlerinin içi yaşla doldu. Bir zaman öyle kaldıktan sonra içini çekti:

— Hakkınız var, dedi.

Remziye Hanım baba ile oğlunu yalnız bıraktı. Kendisini suçlu buluyor, çekeceği cezanın çok ağır olacağını anlıyordu.

İyi kötü bir yemek hazırlamak için mutfağa girdi. Kırk beş yıllık kocası kendisini bırakıp gidecekti. Kızı, üvey kardeşiyle bir olmuş sakladığı ne varsa ortaya dökmüştü. Eline öksüz

Hayrettin Bey, evi terkedeceğini söyleyince Remziye Hanım, gözyaşlarını dökmekten kendisini alıkoyamadı.

olarak gelen Cahit, biraz büyüyünce ona kin bağlamış ve sebepsiz yere zaman zaman dövmüştü. Evini barkını yüzüstü bırakıp ölen kadının nesi varsa onlara konmuş, onun geçmiş anısını kocasının beyninden kazıyıp atmak istemişti. İşte kırk beş yıl önce ölen kadın artık ondan yaptıklarının hesabını soracak gibiydi.

Hava karardığı sırada yemeği hazırladı, onları yemeğe çağırdı. Binbaşı kaşları çatık ve sertti. Yemekte:

— Valide hanım, dedi. Saime'ye söz verdim, gece orada kalacağım, sabahleyin erkenden uçağa bineceğim. Ne zaman geleceğimi şimdiden söyleyemem ama geleceğim, babamı bu hâlde bırakamam.

Yemekten sonra ayrılıp gitti. Hayrettin Bey oğlunun bıraktığı sigarayı yaktı. Remziye Hanım kahve pişirip getirmişti. Hayrettin Bey kahveyi içinceye kadar bekledi. Fincanı alırken:

— Bey, dedi. Sahiden beni bırakıp gidecek misin?

Hayrettin Bey:

— Ne bileyim, dedi. Ben bu yaşıma kadar kimseye bir fenalık yapmadım. Kimseyi kırmadım, kırmak da istemedim.

Remziye Hanım bileği ile yaşla dolan gözlerini silerken:

— Senin kalbini, temiz ahlâkını biliyorum, dedi. Ben birçok hata yaptım. Şimdi bunu anlıyorum. Ama bundan sonra biraz daha rahat yaşatmak isterim. Ben parayı mezara mı götüreceğim? Ben de yetmişi aştım Bey.

— Benim kimse ile uğraşacak dermanım yok Remziye Hanım.

Kadın yılmadı:

— Hayri Bey, dedi. Vicdanın elverirse bu yaştan sonra beni bırak, git. Cahit'le gidelim, bankadaki paranın hepsini çekelim. Öylece Cahit'e verelim. Ne isterse yapsın. Benim bundan sonra ne evde gözüm var, ne de parada.

Hayrettin Bey'in o zamana kadar canı çok yanmış olmasaydı, kadının hâline acır ve onu teselli ederdi. Çektikleri canına yetmişti artık. Yine de içine elvermedi, içini çekerek:

— Bu zamana kadar ben ağzımı açmadım, kimseye şikâyet etmedim, kimseden de yardım beklemedim, dedi.

— Ama Bey, bundan sonra olsun gül gibi geçinir gideriz.

— Kısmet neyse o olur Remziye Hanım.

O günden sonra Hayri Bey'in yemekleri yoluna girdiği gibi, yatağı da büyük odaya taşındı. Daha ertesi gün terzi gelmiş ve biraz güçlükle daireyi bulmuş. Binbaşının kendisine verdiği siparişleri söylemişti:

— Bir yabanlık elbise ile bir palto, evde giymek için bir pantalon yapacağım. Ölçü almaya geldim.

Adam ölçü aldı, çıkıp gitti. Remziye Hanım bundan da kuşkulandı. Hatta bir aralık ağladı:

— Ben de ihtiyar bir kadınım, benim de bakıma ihtiyacım var.

Hayrettin Bey bir hafta sonra hep kuşkulu ve huzursuz olan karısına biraz rahatlatacak cevabı verdi:

— Remziye Hanım, ben burada, evimde rahat olduktan sonra bir yere gitmem. Cahit beni zorla götüremez.

— Gitme Bey, dedi karısı. Burada rahat edersin. Birbirimize destek oluruz. Bak çocuklar var, park var, önümüz açıklık. Havaya suya alışmışız.

Sabahları soruyordu artık:

— Bey, canın bir şey istiyor mu? Hep aynı yemekleri yemekten usandık.

— Hangisi kolayına gelirse onu yap Remziye Hanım. Ben yemek seçmem.

Kuru ekmeği bulamadığı günler çoktu.Ama şimdi yemek dolabının anahtarı üstünde duruyordu. Kadın sabahları:

— Birer rafadan yumurta yiyelim mi, diyordu. Bakkala bir zeytin gelmiş, hem iri iri, parlak, etli, hem de çekirdeği ufak. Portakal reçeli de var. Bir çilek çıksa, arkasından vişne de gelir, insan canının istediğini yer.

Kadına bir çalışkanlık gelmişti. Öğleye kadar yemeği ateşe koyuyor ve ortalığı temizliyordu. Hayrettin Beyi de banyoda yıkamış, sonra mahalledeki berberi çağırarak saçlarını düzelttirmişti.

Bir hafta içinde terzi provaya geldi ve birkaç gün içinde elbiseyi ve pantalonu verdi. Remziye Hanım, gitmiş, bir de gri fanila almıştı. Bu kıyafet Hayrettin Bey'i çok değiştirdi. Parkta çocuklar:

— Ooooo, diyorlardı. Sen çulu değiştirdin Hayri Dede. Pantalonun da çok kıyak. Bunları binbaşı mı sana hediye etti?

— Evet, dedi Hayri Bey.

— O sana baba, diyordu. Sahiden babası mısın?

— Evet, babasıyım ya, ne sandınızdı?

— İyi ama insan haber vermez mi?

— Ne diye haber verecektim? Benim oğlum var, hem de binbaşı mı diyeydim?

— Desen ne olurdu sanki? Biz de sevinirdik.

Bekçi de duymuştu bunu. Yanına gelmiş:

— Hayri Efendi, demişti. Çocukların ağzınlarında bir binbaşı lafıdır gidiyor. Sahiden senin subay oğlun var mı?

— Var Bekir Efendi, var.

— Binbaşından oğlu olan adam böyle çoluk çocuk arasında mı dolaşır?

— Ben çocukları severim Bekir Efendi. Sonra insan benim gibi yetmişi aştıktan sonra yeniden çocukluğa dönüyor.

— Sorması ayıp olmasın ama sen ne iş yaptın bunca yıl?

— Ben mi, askerdim Bekir Efendi, askerdim.

— Jandarma mıydın?

— Hayır, piyadeydim.

— Çavuş filan mı oldun?

— Subaydım Bekir Efendi, Subay.

— Yok canım. Subay dediğin böyle mi olur?

— Yakıştıramadın, değil mi? Aklınla bin yaşa. Al şunu oku.

Hayrettin Bey oğlundan gelen mektubun zarfını uzattı. Zaman zaman okuduğu bir mektup onun içini açıyordu. Zarfın üzerinde:

"Sayın Hayrettin Gökmen, Emekli Albay" diye yazılıydı. Bekir Efendi heceleyip yazıyı söktü ve zarfı uzattı:

— Aslı var mı bunun, dedi. Kim yazmış bunu?

— Oğlum yazıyor bana. Kurmay Binbaşı oğlum.

— Sen albaysın öyle mi? Sen benimle eğleniyorsun besbelli.

Bekir Efendi çekilip gitti. Giderken de söyleniyordu:

— Albaymışmış. Kim kaybetmiş de bu adam bulmuş albaylığı.

Hayrettin Bey biraz sonra evinin yolunu tutarken:

— Bu da emekliliğin bir cilvesi, diyordu. Eh hakları da var ya. Çocuklara karışmış bir insanın albay emeklisi olduğuna kim inanır?

Remziye Hanım Hayrettin Bey için gazete dağıtıcısına her sabah bir gazete bırakmasını söylemişti. Havalar iyice ısınmadığı için adamcağız öğleden evvel parka çıkamıyordu. Zaten çocukların çoğu da okula gidiyorlardı.

Emekli adam artık gazete okuyordu. Karısındaki değişikliğe şaşıyor, onun bir gün, birden ters yüzüne döneceğini sanıyordu. Fakat Remziye Hanım da biraz sağlığını kaybetmişti. Ağrısı, sızısı vardı. Bazen oturduğu yerden güçlükle kalkıyordu.

Hayrettin Bey, daha çok canı sıkıldığı için mutfağa gidiyor:

— Remziye Hanım, bana göre bir iş var mı, diyordu.

Gözlüğünü takıp pirinç ayıklamak, maydanoz, nane, dereotu ayıklamak, fasulyelerin kılçıklarını kesmek, bazen ufak tefek yemek pişirmek onun işiydi. Yoksul bölgelerde askerliğini yaparken ufaktan bir şeyler pişirmek zorunda kalmış. Saime'nin doğduğu sırada da sık sık mutfağa girmişti. Şimdi sırası geldikçe:

— Remziye Hanım pilavı ben pişireyim, helvayı ben karayım, diyordu.

Evin içinde dolaşarak, iyi suyu sürahilere koymak, toz almak, sigara küllüklerini dökmek gibi işler de yapıyordu.

O ayın sonunda Saime geldi. O da anası gibi huysuz ve kindardı. Evin içindeki değişikliği görmüş, biraz şaşmıştı. İleri geri biraz konuşacak olmuş, Remziye Hanım:

— Sen kendi kocana bak, demişti. Evde kalmış gibi, elin kumarbazına, sarhoşuna varacak ne vardı?

Saime:

— Beni apar topar sen vermedin mi, dedi.

— Zorla mı verdim? Yakışıklı adamdı. Sen de hemen kabul etmiştin. O zaman babana danışsaydık, onun fikrini alsaydık belki böyle olmazdı.

— Sen babamın fikrini almaya ne zaman başladın. Ağabeyim buraya gelip sana gözdağı verdikten sonra mı?

Hayrettin Bey:

— Saime Hanım kızım, dedi. Geçmiş günleri hatırlayıp münakaşasını yapmaya gerek yok artık. Emeklilik çoğu erkekler için bir felakettir. İnsan sakat bir kanepe, solmuş bir levha gibi evde göze batar. İçtiği sigara suç, dolaşması suç, söze karışması bile bir suç olur. İnsan ölünceye kadar çalışmalı, rahat yatağında değil, iş başında veya yolda ölmeli.

Sonra kızına sordu:

— Nail Bey ne hâlde?

— Ne hâlde olacak, dedi Saime. Bir insan müsveddesi, bir bostan korkuluğu. Bankada bütün arkadaşları terfi etti, kimi şef oldu, kimi müdür oldu. O hâla silik, bitik bir insan. Geçinmek kolay değil. Yiyecek parası versem o para ile içiyor. Ben de bir sigara, bir de yol parası veriyorum. Burgulu tasa bir kap yemek koyuyorum.

— Çocuğa sezdirme bu hâli.

— Daracık ev, her şey ortada çocuğa sezdirmeden olur mu?

Bu konuşma sırasında Sevim aralarında bulunuyor ve herkesin ağzına ayrı ayrı bakıyordu.

Büyük sıkıntılar içinde olan Saime bir aralık anasından biraz para kopartıp çocuğunu da alarak gitti. Hayrettin Bey iki torunu arasında ayrım yapmazdı. Ama bu kız torun kendisine fazla sokulmuyordu. Aile arasında kalmış, kimseyi sevememiş, avare bir yaratık olmuştu. Okulda da pek iyi değilmiş durumu.

Hayrettin Bey:

— Kızcağıza yazık oluyor, dedi. Biz okutsaydık keşke. Remziye Hanım buna taraftar değildi:

— Bırak Bey, sıkıntı içinde büyüsün, ileride iyi bir kocaya düşerse kocanın kadrini bilir.

Sonra içini çekerek:

— Dikkat ettin mi Bey, dedi. Saime benim elimi öpmüyor.

— Aldırma Hanım, dedi Hayrettin Bey. Koca derdine, geçim derdine düştü.

— Aldırdığım yok Bey. Ama giderken para istemesini bildi.

Hayrettin Bey etrafıyla ilgilenmek istemiyordu. Hangi yöne baksa orada bir sıkıntı, bir üzüntü vardı. Gazeteleri bile bir bir saklıyor, ama her yerini okumuyor, kendi hayatının dışına çıkmak istemiyordu.

Remziye Hanım bitişik komşudan başlamış, alttakilerle, üsttekilerle selamlaşmıştı. Yıllardan sonra bu kendi içine kapalı ve dışarıya hâlini belli etmeyen küçük aile yavaş yavaş ilgi çekiyordu.

Yağmurlu bir pazar günü alttaki komşu genç kadının babası kızını ziyarete gelmiş, onları evde bulamayınca kapıya gelip sormuştu. Hayli uzak semtten gelen ve yaşlı olan bu komşuyu salona aldılar.

Hayrettin Bey park bekçisine kızdığı için İstiklal Madalyası'nı ceketinin yakasına takıyordu. Misafir ihtiyarın gözleri hemen bu madalyaya takılmış ve:

— Çok şey, demişti. Kızım sizin subay olduğunuzdan hiç söz etmemişti.

Hayrettin Bey:

— Bilmezler efendim, dedi. Biz komşularla pek görüşemedik. Ev hâli bu, olmuyor işte. Bendeniz Kerime Hanım'a rastladım mı merdivenlerde selamlaşırız, sağ olsun hatır sorar.

Remziye Hanım kahve getirmiş, sigara tutmuştu. Misafir elli beş yaşındaymış. Emekli oluyormuş.

— Nasıl birader, dedi. Siz emeklilikten memnun musunuz?

Remziye Hanım çıkmıştı dışarıya. Hayrettin Bey:

— Orta okuldan beri asker elbisesi taşıdım sırtımda, dedi. On yıl önce bu elbiseyi çıkartıp sivil hayata dönünce sudan çıkmış balığa döndüm. İnsanın patlamış bir balon gibi yalnız posası kalıyor. Birçok arkadaşım vardı. Bunların emekliye ayrılır ayrılmaz, öldüklerini gazetelerde okudum. Askerler için emeklilik çok güç. Ne bölük bölük askerler, ne takım takım subaylar kalıyor. Siz kendinizi başka bir memlekete çekilmiş gibi garip bulursunuz. Ben size tavsiye ederim. Daha dinçsiniz, hemen bir başka işe başlayınız.

Yaşlı komşu, kızından Hayrettin Bey'in cehennem hayatı yaşadığını öğrenmiş olmalı ki biraz telaşla:

— Hamdolsun başımızı sokacak bir evimiz var, dedi. Alacağım ikramiye ile bir kırtasiye dükkânı açmak istiyorum. Yakınımızda hem ilk, hem ortaokul var.

— Çok iyi, dedi Hayrettin Bey. Son dakikanıza kadar işinizi ve evin idaresini bırakmayınız. Yeniden ahbaplar edinir, güzel vakit geçirirsiniz. Eskilere pek bakmayınız. Çoğu kendi derdine düşer, aramazlar.

Bu adam kızına, üst kattakilerden ikram gördüğünü ve ihtiyar adamın emekli bir albay olduğunu anlattığı zaman kızı da şaşmıştı.

Kapıcı bile serin havalarda Hayrettin Bey ceketinin göğsünde İstiklal Madalyası'yla inip çıktığını görünce eskisi gibi:

— Babam, sen yaşlı bir adamsın, merdivenlerde tıkanıp kalacaksın, ne işin var parkta, çocukların arasında, var evinde otur, demiyordu.

Hayrettin Bey'e rastladıkça toparlanıyor ve artık:

— Nasılsınız albayım, diyordu.

Hayrettin Bey az da olsa sigaraya yeniden başlamıştı. Parkta açık havada bir sigara içmek onun hoşuna gidiyordu. Bazen balkona çıkıyor, hava esmediği sürece orada oturuyor, uzaktan çocuklara sesleniyordu.

Cahit Bey o ay başı eve teslim şartıyla babasına biraz harçlık yollamıştı. Babası:

"Zahmet etme oğlum, emekli aylığım bize yetiyor, hamdolsun aç ve açık değiliz." diye yazdığı zaman Binbaşı: "Çocuklara topaç, mile falan alırsın babacığım." diye şakadan bir şeyler yazmıştı.

Bekçi Bekir Efendi, Hayrettin Bey'in yakasında "İstiklâl Madalyası"nı görünce şaşırdı, yakından görmek için iyice eğilip baktı.

Mayısın sonlarına doğru çocukların çoğu okuldan ayrılmışlardı. Artık birkaçı bir üst sınıfa devam edecek, beş altısı da ortaokula gidecekti.

Pek yüz vermediği park bekçisi bir akşam sokulmuş, Hayrettin Bey'in madalyasına bakmış:

— Bunu da nereden buldun Ağa, demişti.

Kışın boza, yazın dondurma satan Mestan hemen haykırmıştı:

— Bre sen bekçi olacaksın İstiklal Madalyası nedir bilmez misin? Bunu Kurtuluş Savaşı'na katılan gazilere verirler.

Bekçi şaşırmıştı. Adam sahiden de bilmiyordu. Mestan da cahil bir adamdı ama uyanıktı. Bekir Efendi madalyayı görmek için eğildi, baktı, baktı, altını çevirdi ve:

— Bunu zabite mi verirler Hayri Efendi, dedi.

Hayrettin Bey:

— Savaşa giren, yararlılık gösterenlere verirlerdi, dedi.

— Şimdi de verirler mi?

— Şimdi başka nişanlar vardır. İstiklal Madalyası Kurtuluş Savaşı'nda ortaya çıktı.

— Sen de savaştın demek ki?

— Eh, elimden geldiği kadar...

Çocuklar da bu İstiklal Madalyasına musallat olmuşlardı. Bazen uzak semtlerde oturan arkadaşlarını da getiriyor ve okulda adı geçen İstiklal Madalyası'nın nasıl olduğunu onlara da gösteriyorlardı.

Çocuklar hemen her gün rahatsız ettikleri için Hayrettin Bey artık madalyasını evde bırakmaya başladı. Ama sıra sıra parktaki çocuklardan birisi daireye kadar geliyor ve:

— Remziye Teyze, diyorlardı. Bu arkadaşımız İstiklal Madalyası'nı hiç görmemiş. Hayri Dede'ye geldik ki madalyasını göstersin.

Eskiden eve gelen çocukları Remziye Hanım:

— Şimdi ayaklarınızı kırarım, defolun bakayım, diye kovalardı. Şimdi yine canı sıkılıyordu, ama içeriye sesleniyordu:

— Hayri Bey, seninkiler gelmiş, İstiklal Madalyası'nı göreceklermiş.

Hayrettin Bey bazen parktaki çekişmelerde hakemlik yapıyordu. İki tarafı da kırmaz, onları barıştırır, bazen oyunlarına katılırdı. Bir cumartesi günü çocuklar bu İstiklal Madalyası'nın nasıl alındığını öğrenmek istediler. Beş altı çocuk Hayri Bey'in karşısına bir park sırasını daha kaldırıp getirmişlerdi. Mestan, İdris yere çömelmişlerdi. Park Bekçisi Bekir de gelmiş, önce çocuklara çatmıştı. Ahmet:

— Ne oluyorsun be, dedi. Yedik mi parkın sırasını? İşimiz bitsin, götürürüz yerine.

Bekir birkaç defa çocuklara kötü muamele etmiş, ama analar ve babalar onun üstüne yürümüş ve sonra belediyeye de şikâyet etmişlerdi. Bekir çaresiz çocuklarla anlaşmanın yolunu arıyor:

— Beni ekmeğimden edersiniz, diyordu.

Çevresini çocukların sardığı o gün Hayrettin Bey şöyle anlattı:

— Kurtuluş Savaşı'nı biliyorsunuz çocuklar, dedi. Nasıl yaralandığımı sizlere anlatmıştım. Biz, baba oğul Sakarya Meydan Savaşı'na girmiştik. Babam Çanakkale gazisiydi. İşte bir yara da bu Sakarya Savaşı'nda aldı. Kolu boynuna bağlı olarak beni görmeye gelmiş.

Çocuklar kımıldamadan dinliyorlardı. Hayrettin Bey:

— Ben ayağımdan yaralanmıştım. Kısa bir süre sonra birliğime gittim. Ağustos ayına kadar bir savaş olmadı. Sonra işte bin dokuz yüz yirmi iki ağustosuna kadar sınırlarda büyükçe bir çatışma olmadı. İki taraf da hazırlık yapıyordu. Gece yürüyüşleri, teftişlerden sonra işte o sabah şafakla birlikte bizim tarafın topları karşımızdaki Afyon sınırını dövmeye başladı.

Mestan seslendi:

— Kendi şehrimizi ne diye kendimiz dövdük?

Hayrettin Bey:

— Oğlum, dedi. Düşman oralara kadar gelmişti. Siperler, tel örgülerle aramıza öyle bir sınır çekmişti ki, yabancı kurmaylar "Türkler burayı alamazlar" demişlerdi. Ama işte o sabah gürleyen, sınırı altüst eden toplardan sonra bir hücuma kalktık. Hani bizim topçuların da maşallahı vardır. Top başına geçen nişancı er havada uçan kargayı indirir yere. O kat kat siperlerle, mayınlarla, tel örgülerle pekiştirilmiş savaş sınırının üstüne bir çığ gibi, bir sel gibi akıp yığıldık. "Süngü tak, ileri!" Arkasından hep bir ağızdan bağırmalar: "Allah, Allah!"

Hayrettin Bey elini alnına yapıştırdı. Eli titriyordu. Sesi boğulmuştu. Mestan yine seslendi:

— Ne oldu, vuruldun mu Hayri Dede?

Hayrettin Bey:

— Şimdi gözlerimin önüne geldi, dedi. Ben bölük kumandanıydım. Bölükteki erleri bir bir tanırdım. Hepsi ana baba kuzularıydı. Kimi nişanlı, kimi yeni evli, kimi de çocuk sahibi olmuş. Biliyordum ki, bu gençlerden birçoğu savaş yerinde kalacak. Bir daha köylerine, eşlerine, nişanlılarına, ana ve babalarına kavuşamayacaklardı. Ama savaş bu, insan ya gazi

olur, ya şehit. Zavallı erlerim, tek bir beden gibi, takılmış süngülerle ileriye fırlamışlardı. Düşmanın makineli tüfekleri her tarafı tarıyordu. Ama o aşılmaz denilen siperleri aşmıştık, hiçbirimiz nerede olduğumuzu bilmiyorduk. Hepimizi bir hırs bürümüştü. Birlikler birbirlerine karışmıştı. Durmak, dinlenmek, hatta yemek yemek için vakit yok. Bir aralık yarımşar tahin dağıttılar, mataralarımızı doldurduk. Öyle kurşun ve gülle yağıyordu ki memleketin toprağı öylece havaya kalkmış sanırsınız.

Hayrettin Bey biraz nefes aldı, sonra:

— Geceyi gündüze kattık, zamanı unuttuk, ölüm korkusu diye bir şey kalmadı, artık koşan, ileriye atılan bir seldik.

Çocuklar yumruklarını sıkıyorlardı. Yüzleri iyice kızarmıştı. Bekçinin ağzı açık kalmıştı. Mestan sönmüş sigarası elinde bekliyordu. Emekli albay derin bir nefes aldıktan sonra:

— Biz, topçuların düşmanı iyice dövmesinden sonra, ileriye atılan ilk piyadelerdendik. Yaya askere piyade derler. Düşene, yaralanana bakmadan koşuyor, koşuyorduk. Aradan bunca zaman geçti. Nerede, nasıl yaralandığımı hâlâ bilmiyorum. Bu arada Mercan Onbaşı'nın şehit olmasını da anlatacağım size. Sözü uzatmayayım. İşte ben de bu savaşta ikinci kez yaralandım. Bu defa omzumdan bir kurşun yemişim. Kolum kan içinde kalmış. Gözlerimi hastanede açtım. Hastane dedimse bu acele ile kurulmuş büyük bir çadırdı. Yattığım yerden bakındım çevreme. Daha birçok yatak vardı. Çadırın direğine bir pompalı lamba almışlardı. Işık gözlerimi yakıyordu. Davranmak istedim, kolumda şiddetli bir ağrı duydum. Topallayarak gezinen bir er yanıma geldi. Arkasında beyaz bir gömlek vardı.

"Neredeyim?" diye sordum.

"Seyyar hastanedesiniz." dedi.

"Düşman ne oldu?" dedim.

"İzmir'e doğru kaçıyor." dedi.

Bizimkiler düşmanı kovalayadursun, ben iki hafta bu gezici hastanede kaldım, oradan beni Ankara'ya yolladılar. Hastanedeyken bana da İstiklal Madalyası verildi. Babamın da böyle bir madalya aldığını öğrendim. Savaştan sonra baba oğul Ankara'daki evimizde buluştuk.

Şermin:

— Şimdi de Mercan Onbaşı'nın nasıl şehit olduğunu anlat dedeciğim, dedi.

Şermin ihtiyarın koluna sarılarak:

— Hadi, artık anlat Mercan Onbaşı'yı, dedi.

İhtiyar adam anlatmaya başladı:

— Büyük taarruzdan evveldi, dedi. Durmadan talim yapıyor, savaşa hazırlanıyorduk. Tabur kumandanımız bir yüzbaşıydı. Yanımızda da bir batarya vardı. Biz piyade, onlar topçu. Dinlenme saatleri ağaç altlarında kümeleşir, eğlenirdik. Yüzbaşımın bir atı vardı. Pek genç bir hayvan. Yeni eğer vurulmuştu. Ama yüzbaşım hayvana binmeye pek kıyamazdı.

At deyip de geçmeyin. At milleti çok akıllıdır. Sahibini tanır, işaretten anlar, insanlara karşı bir sevgisi vardır. Bu atın adı Mercan'dı. Hep aramızda dolaşırdı. Kendi bildiğine otlar, güneşlenir, yelesini rüzgâra serip dörtnala koşar, biz talime çıkarken arkamızdan gelirdi.

Mercan'ı bütün tabur erleri seviyordu. Eline bir kesme şeker geçiren bunu saklar, bir aralık Mercan'a yedirirdi. Mercan biz otururken yanımıza gelir, başını bizim başımıza yaslar, âdeta bizi okşardı.

Talimlere geldiği için bölük kumandanları bu hayvana Onbaşı rütbesi vermişlerdi. Mercan Onbaşı aşağı, Mercan Onbaşı yukarı. Hayvancağızı sevmeyen yoktu. Teftişe gelen paşa bile onu okşardı.

Mercan Onbaşı, cephane taşımakta topçulara yardım ediyordu. Hayvan pek kıttı orduda. İleri hatlara cephane götürüleceği zaman Mercan Onbaşı'dan da yararlanırlardı. Dört sandığı birden vururlardı üstüne. Genç, besili, fıstık gibi hayvan, durup dinlenmek bilmezdi.

Uzatmayayım, biz savaşa girdik. Toplar gürlüyor, düşman bize gülle yağdırıyor, dünyanın sonu gelmiş gibi bir ölüm kalım savaşı içinde bulunuyorduk. Toplar düşmanın pekiştirdiği siperleri bombalıyor, gülle yağdırıyor, sonra biz ileriye atılıyorduk.

Nasıl oldu, bilmiyorum. Savaşın en şiddetli bir anında topçu birliği bizden yardım istedi. Koşum hayvanları vurulup vurulup ölmüşlerdi. Bir topu ilerideki bir tepeye çıkarmak, mevziye sokmak gerekiyordu.

Ben ancak bir takımla yardıma gelmiştim. İşte bu sırada geride bıraktığımız Mercan Onbaşı nasıl kurtulmuşsa, birlik karargâhından savaş alanına kadar gelmişti.

Topu bir türlü kımıldatamıyor, çekemiyorlardı. Hepimiz elimizden gelen gayreti gösteriyorduk. İşte bu arada tek kalan bir hayvan da bir şarapnel parçasıyla yere yıkıldı. O zaman askerler onun yerine bu gönüllü gelen Mercan Onbaşı'yı topa koştular.

O nazik, neşeli ve canlı hayvan sanki yapılacak işin önemini anlamıştı. İnce, narin bacaklarının bütün gücü ile koşumlara asılıyordu. Bir taraftan biz, bir taraftan o topu yokuş yukarıya sürüklüyorduk. Bu sırada bizim takımdan ve topçulardan da yaralanıp düşenler oluyordu.

Mercan Onbaşı hiçbir zaman böyle bir zora gelmemişti. Ama bağlandığı koşumlara asılıyor, ara sıra kişniyor, o zaman onu tanıyan erler:

— Gayret Onbaşı, aslanım benim, dayan Onbaşı, diye bağırıyorlardı. Buna bir kişneme karşılık veriyordu. Ben de topa arkadan dayanıyorum. Kurşunlar, şarapnel parçaları ıslık çalarak başımızın üstünden ve kulaklarımızın dibinden geçiyordu.

Birden Mercan Onbaşı kapaklandı, ön ayaklarının üstüne çöktü, sonra toparladı kendisini, yine kişnedi. Erler:

— Dayan Mercan Onbaşı, dayan aslanım, diye bağırıyorlardı.

Nihayet kaya kaya, yuvarlana yuvarlana tepenin düdük bir yerine, öteki topların yanına geldik ve işte o zaman koşumdan çıkartılan Mercan Onbaşı yere yığıldı, boynunu uzattı, kara kirpikli gözleri yarı yarıya kapandı.

Geriye, bölüğe dönerken onu da ateş hattından çıkarmak için ilerledim. Bir nefer onu kaldırmaya çalışıyordu. Hepimiz hayvanın yorgunluktan yattığını sanıyorduk. Onunla uğraşacak vaktimiz de yoktu. Ben de yanına gittim. Omuz başını okşadım:

— Gayret Mercan, dedim, gayret Onbaşı.

Elim omuz başına doğru gitti, sıcak sıcak bir şeyler süründü elime. Elime baktım, kan içindeydi elim.

— Onbaşı vurulmuş, diye bağırdım.

Erler arkadaş, bir kardeş gibi severlerdi bu genç hayvanı. O tanıdığı erleri aramış, alışık olduğu bu insanların yanında bulunmak için arkamızdan gelmişti. O topun tepeye çıkarılmasına çok fazla yardım etmiş, körpe vücudundan beklenmeyen bir güç göstermişti.

Erler de koştu. Yarasını anlamak istedik. O zavallı bu yarayı daha tepeye varmadan, ilk kapaklandığı yerde almıştı. Yolda, çimenlerin üstünde onun kızıl kanı vardı.

Biz dönmek için toplanırken o da bir iki defa titredi, sonra gözleri büsbütün kapandı. Erlerden biri:

— Öldü, diye bağırdı.

Şermin hıçkırmaya başlamıştı. Ağızları açılmayan çocuklar ve öteki dinleyenler susuyorlardı.

Hayrettin Bey:

— Ağlıyorsun evladım, dedi. Kaç nişanlı, kaç genç evli, kaç filiz gibi delikanlı vurulup vurulup öldü yanımızda. Hepsine ağladık, fakat bu Mercan Onbaşı'ya bütün tabur ağladı.

Bir aralık onun ölüsünü aşağıya, çayıra çekmişler, yemek yiyecektik. Yüzbaşı hayvanın üzerine kapanmıştı:

— Mercan, benim evladım, diye ağlıyordu.

Mercan'ı orada, yolun kıyısına gömdük. Sonra biz, yarı aç, yarı tok, düşmanın peşine düştük.

Hayrettin Bey bileği ile gözlerini silerken hikâyesini tamamladı:

— Oraya, onun yattığı yere bizim takımdan şehit olanları da gömdüler. Orada Mercan Onbaşı da sevdiği erlerin arasında son uykusunu uyuyor şimdi.

Emekli albay, Mestan'ın kendisine uzattığı sigarayı aldı. Yorgun gözlerinde uykuya benzer bir durum vardı. Belki anlattığı şeyler gözlerinin önüne gelmiş ve o anıyı yeniden yaşamış, acısı da tazelenmişti.

— Çocuklar, dedi. Mercan Onbaşı gibi nice atlar bizimle birlikte savaşırken düşüp düşüp öldüler. Bizim motorlu araç-

Hayrettin Bey, çocuklara Onbaşı Mercan isimli atın kahramanlıklarını heyecanla anlattı.

larımız yoktu ki bize cephane, yiyecek, hatta yaralılarımızı taşısın. Hep bu hayvanlar, Anadolumuzun bu kimi kavruk, kimi cılız kalmış hayvanlarıydı. Onlar gençler gibi köylerden, kasabalardan toplanmış, asker olmuş ve çoğu artık köyüne, kasabasına dönememişti.

Çocuklar yeniden koşuşmaya başladılar. Park bekçisi başını sallayıp etrafı dolaşmaya gitti. Ali Bey'le Hamdi Bey de kalkıp kendi sıralarına doğru gittiler. Sıcak iyiden iyiye bastırmıştı, yaprak kımıldamıyordu.

Sonbahar yaklaşıyordu. Yemişlerin, sebzelerin en bol çağı idi. Parka yeni bir emekli dadanmıştı. Bu, bastona dayanarak yürüyen, yüzü pembe her zaman tıraş olan, bembeyaz saçlı, soyluca bir adamdı.

Ağır ağır yürüyerek parka gelen bu adamcağız çoğu zaman biraz güneşlenir, sonra gölgeye çekilerek cebinden çıkarttığı bir gazeteyi okurdu.

Bu adam Remziye Hanım'ın tutmak istediği apartman dairesine taşınmıştı. Kendisi gibi beyaz saçlı, uzunca boylu bir karısı vardı. Bu kadın hafif bir rüzgâr çıksa elinde bir kazakla gelip ihtiyarın omuzlarına koyar, hemen her gün belli bir saatte üşenmeden üstü kapalı bir bardak su ile gelir, adama ilacını yuttururdu.

Hayrettin Bey adamın hâlinden çok kadının ona karşı olan davranışından hoşlanmıştı. Yaşı hemen kendi yaşı kadar olan bu adam bir gün gölgeye çekileceği sırada oturacağı sıraya çocukların oturduğunu görmüş, o zaman Hayrettin Bey uzaktan seslenmişti:

— Şermin, o sırada oturmayın kızım, Beyamcanız oturuyor.

Şermin çocukları kaldırmış, adam da Şermin'in başını okşayıp konuşmuş, sonra uzaktan Hayrettin Bey'e selam etmişti.

Bir gün sonra bu adamcağız Hayrettin Bey'in yanına kadar yürüdü. "Selamünaleyküm" diyerek oturdu. Biraz sıkıntı ile nefes alıyordu. Hayrettin Bey, yeni yaktığı sigarayı söndürdü:

— Aleykümselam, buyrunuz, dedi.

Adam biraz nefesini ayarladıktan sonra gülümsedi:

— Geçen gün bendenize yer açtırdınız Beyim. Bir hanım kıza seslenmiştiniz. Size teşekkür ederim.

Hayrettin Bey tatlılıkla:

— Aman Beyim, dedi. Ne önemi var? Dikkat ettim, her gün gölgeye çekiliyorsunuz. Çocuklar nerede olsa olurlar.

— Ev sahibimiz Hamdi Bey'in söylediğine göre siz bu semtin eskisiymişsiniz.

— On seneden biraz fazla oldu efendim. Kısmetmiş, buraya gelip bir daire aldık. Ev sahibiniz Hamdi Bey mülkiyeden emekli bir zat değil mi? Bir karı bir koca.

— Demek tanıyorsunuz?

— Hamdi Bey ara sıra parka gelir. Sizin kiraladığınız daireyi bizim hanım oğlumuz için tutmak istedi, nedense vermediler. Sonra yakın bir yerde bir daire bulduk. Siz inşallah rahatsınız?

— Eh, dedi adam. Bina biraz eski ama biz de karı koca iki kişiyiz. Bu semt bana iyi geldi. Bendenizde astım var.

— Geçmiş olsun.

— Geçecek bir hastalık değil. Çok ev değiştirdik, kendi evimiz de var. Ne adası kaldı, ne modası. Hiçbir yerde rahat edemedim.

— İnşallah buradan memnun kalırsınız.

— Şimdilik fazla bir şikâyetim yok. Zatıalinizin asker emeklisi olduğunuzu işittim.

— Evet Beyim. Piyade albayı idim. Gezmediğim şehir kalmadı. İki defa da yaralandım İstiklâl Savaşı'nda. Ömrümüz varmış, sağ kaldık.

— Allah afiyet versin. Bakıyorum, çocukları da çok seviyorsunuz.

— Severim efendim. Yaşlılığını, sıkıntılarını unutturuyor insana. Onların yanında kendimi hep ilkbahar havasında sanırım. Siz nereden emekli oldunuz?

— Bendeniz maliyeden emekliyim.

Adamın karısı, bir elinde üstü kapalı su bardağı ve öteki elinde hap kutusu ile gelmişti. Hapı adama yutturduktan sonra:

— Bey, üşümeyesin, dedi.

— Yok Hanım, dedi adam. Beyle ahbap olduk. Dün size söylemiştim ya, çocuklar benim gölgedeki sıraya dolmuşlardı. Albay, Allah razı olsun, uzaktan seslendi. Çocuklar sırayı boşalttılar.

Kadın gittikten sonra adam:

— Eh, dedi. Ne yaparsınız, karı koca birbirimize düştük. Çocuğumuz olmadı. Kadıncağız öleceğim diye gözümün içine bakıyor.

Hayrettin Bey, Rüştü adındaki bu emeklinin hayatını düşündü. Onun çocuğu olmamıştı ama yine mutlu bir insan sayılırdı, çünkü hakikatli bir eşi vardı ve ona kardeşi gibi, evladı gibi bakıyordu.

Bu adamcağız ev sahibi ile ve parka gelen öteki emeklilerle pek görüşmek istemiyordu. Ama Hayrettin Bey'i sevmiş olacak ki uzaktan olsun bir selam vermeyince geçmiyordu.

Demek ki her emekli Hayrettin Bey gibi, karılarından yanıp yakılan öteki emekliler gibi değildi. İçlerinde emekliye ayrılınca evinde fazla görülen bir insan değil, daha fazla saygı gösterilen ve iyi yaşamasına çalışılan yaşlılar da vardı.

Kocasını, parka karşı pencereden seyreden Remziye Hanım akşam yemeği için sofraya oturdukları zaman:

— Kimdi o konuştuğun adam, diye sordu.

— Bizim, Cahit'e tutmak istediğimiz evi tutmuş olan maliyeden emekli bir adamcağız, dedi Hayrettin Bey. Bir karı bir koca imişler. Çocukları olmamış, biribirlerine düşmüşler. Kadın üstüne titriyor adamın. İlacını parka kadar getiriyor.

Remziye Hanım biraz bozuldu ama konuya devam etmedi.

— Kapıdan geçiyordu, dedi. Üzüm aldım. Halis çavuş üzümü, hem kokulu, hem de seyrek taneli. Beğenirsin herhâlde.

Hayrettin Bey bir tek üzüm tanesini ağzına götürdü, çiğnedi:

— Çok iyi, dedi. Her zaman ele geçmez böyle çavuş. Ha, onu diyordum. Rüştü Bey'in astımı varmış, buranın havası iyi gelmiş biraz.

— Rüştü Bey kim, dedi Remziye Hanım.

— İşte o parkta konuştuğum emekli, dedi Hayrettin Bey. Yaşı benden küçük ama bu hastalık yapışmış yakasına. Rahat nefes almıyor. Sigara içiyordum, o gelince söndürdüm, dokunmasın diye.

Hayrettin Bey o pazar ziyarete gelen oğlu ile parkta konuşurken:

— Cahit, oğlum, dedi. Senden bir ricam var.

Binbaşı hemen:

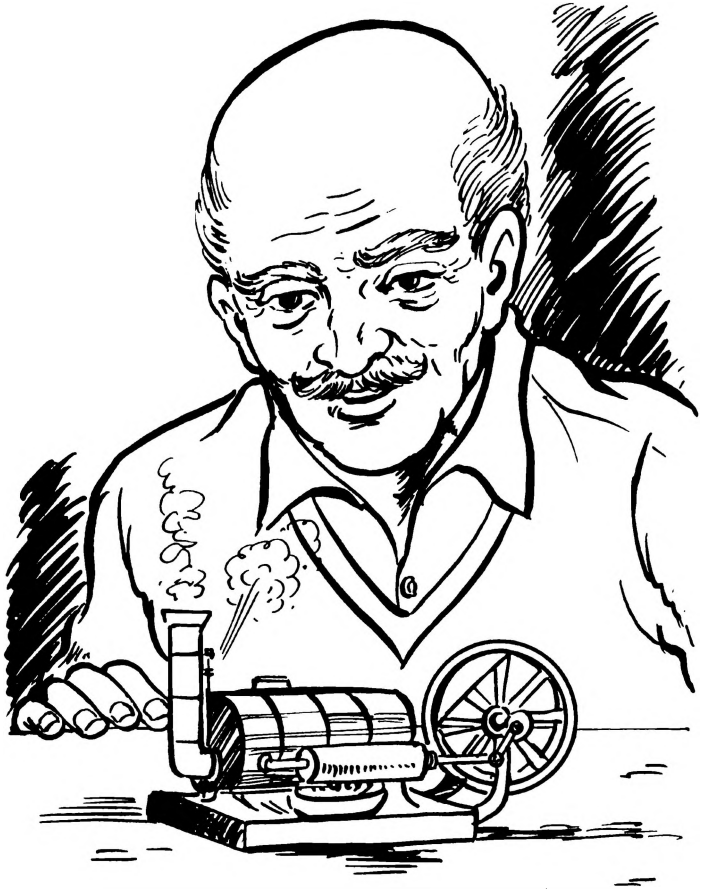
— Ne ricası babacığım, dedi. Emredersin.

— Ömrüne bereket oğlum. İşte böyle bir uygulama dersinde hoca bir buhar makinesi getirmişti sınıfa. Buhar kazanın altında bir ispirtoluk vardı, oraya biraz ispirto koyardık, su

ısınır, kazanda buhar olur, sonra pistonu işletmeye başlar, piston da bir tekerleği döndürürdü. İşte böyle bir oyuncak buhar makinesi bulabilir miyiz diye soracaktım.

Binbaşı, babasının bu isteğini garip bulmakla beraber:

— Bulmaya çalışırım babacığım, dedi. Belki oyuncak mağazalarında vardır.

Hayrettin Bey bir çocuk gibi buhar makinesiyle oynamaktan zevk alıyordu.

— Ömrüne bereket evladım, bulabilirsen pek memnun olurum.

Ertesi gün Jale Hanım da bir aralık Cem ile beraber sokağa çıkmış, okullar için deney araçları satan bir mağazada buhar makinesini bulmuştu. Bu boyaları sıyrılmış, borusundan buhar sızan bir araçtı.

Bunun üzerine Jale Hanım oradan Cahit Bey'in birliğine telefon ederek Cahit Bey'i buldu ve telefonda:

— Arama Bey, dedi. Ben bir makine buldum. Biraz eski ama çalışıyor.

Makineyi sardırdı, parayı ödedi ve mağazadan çıktı. Cem:

— Anne, diyordu. Kime aldınız bu makineyi?

— Dedene, dedi Jale Hanım.

— Dedem mi oynayacak?

— Oyuncak değil bu. Belki deden birisine hediye edecek. Babandan istemiş. Ama sen bundan kimseye söz etme.

O akşam evine dönen Cahit Bey, yemekten sonra makineyi çalıştırdı. Karı koca ve çocuk masanın üzerinde işleyen makineyi bir zaman seyrettiler. Sonra Cahit Bey:

— Yarın biraz boya getireyim de sıyrıkları tamir edelim, dedi. Boruyu da bizim tüfekçiye lehimletirim.

Cahit Bey söylediklerini yaptı. Küçük buhar makinesi yepyeni oldu. Birkaç gün sonra Binbaşı makineyi getirip babasına teslim etti. Hayrettin Bey bir çocuk kadar sevindi. Hatta yemek vakti olduğu, çorba sofraya konduğu hâlde o makineyi çalıştırmaya girişti.

Yemekten sonra Binbaşı'yı kapıya kadar geçiren Remziye Hanım:

— Cahit Bey oğlum, dedi. Bu ne hâl? Siz de adamcağızın çocukça hareketlerine uyuyorsunuz. Böyle şeylerle uğraşacak yaşta mı babanız?

Cahit Bey biraz durgunlaştı:

— Ne yapabilirdim, dedi. İstedi benden.

— Ama babanız sizi dinler. Tembih etseydiniz.

— Valide hanım, ben babama şunu yap, bunu yapma diye tembih edemem.

Hayrettin Bey'in amatörce bir zevke sahip olduğuna kimse inanmıyordu. Adamcağız yaşlıların ve çevresindeki sıkıntıların lakırdılarını dinlemekten usanmıştı.

Hemen hiç konuşmayan ihtiyar adam bir şey sorulursa çok kısa cevaplar veriyor, parka hava almaya çıktıkça çocukları etrafına topluyordu. Onun buhar makinesi olduğunu gören Ahmet, sünnetliğinde kendisine babasının aldığı rayları üzerinde yürürken iki vagonunu da çeken pilli trenini apartmana getiriyordu.

Cahit Bey üvey annesine tembih etmişti. Kadın bu sebeple çocukların apartmandaki daireye girmelerine müsaade ediyordu. Çocuklar kapının önünde ayakkabılarını çıkartıyor, salona giriyorlardı.

Bozuk ve yağmurlu, ya da rüzgârlı havalarda, çocuklar muhakkak Hayrettin Bey'e geliyorlardı. Birinin pille çalışan otomobili, birinin yaylı topacı, Şermin'in de yatırılırken anne diyen ve gözlerini kapatan kocaman bir bebeği vardı.

Bu kızcağız, salonun ortalık yerinde trenin geçeceği yerlere kitap, kutu gibi şeylerden istasyon, ya da tünel, yahut köprü yapılmasına yardım eder, oyun bitip de çocuklar dağılırken o da döküntüleri toplar yemiş yenmişse tabakları mutfağa taşır, hatta giriş yerini süpürürdü.

Şermin'in ailesi zengindi. Babası ve annesi bir dediğini iki etmezlerdi. Gayet temiz giydiriyor, şımartacak derecede üstüne düşüyorlardı. Böyle olduğu hâlde kız kibirsiz, candan ve hamarattı. Ona ailesi bir kere bile çalışmasını söylememişlerdi. Hatta kız, saatler biraz ilerlediği hâlde ders çalışmaya devam ederse:

— Şermin, haydi yavrum, yat artık, uykusuz kalacaksın, derlerdi.

Remziye Hanım başkalarının çocuklarını hiç sevmezdi. Kendisi de kendi kızından bir hayır görmemişti. Ama bu Şermin başka çocuklara benzemiyordu. Gelince muhakkak el öper, giderken de:

— Bağışlayın teyzeciğim, rahatsız ettik, derdi.

Remziye Hanım seviyordu bu kızı. Böyle bir kızı olmasını çok isterdi. Ama Allah ona vermemişti böylesini, Saime dik başlı, huysuz ve sinirli büyümüştü. Bu hâlin, evin düzensizliği ile ilgisi olduğunu Remziye Hanım kabul etmezdi.

Bazen kızcağıza tembih ediyordu:

— Bak güzel yavrum, Beyamcan artık çocuk gibi oldu. Parkta falan münasebetsiz bir şeyler yapabilir. Sen ona engel ol, emi yavrum!

Şermin şaşırıyordu:

— Teyzeciğim, koskoca adam, ben ne diyebilirim ki? Hem onun bir şey yaptığı yok ki. Onu tanıyan herkes seviyor. Hepimize savaş anılarını anlattı. Çocuklar da onu çok seviyor.

— Ama sen, o koskoca adamla sıranın üstünde üç taş oynuyormuşsun?

— Ben bunun suç olduğunu bilmiyordum, özür dilerim. Bir daha oynamam.

— Yooo, bak Şerminciğim, darılma. Sen aklı başında bir kızsın. Ama senin gibi pek küçük bir kızla o yetmiş beş yaşın-

daki adamın üç taş oynadığını görenler alay etmezler mi? Düşün bir kere. Ona bunamış dediklerini ister misin?

— Tabii istemem teyzeciğim. Sizin bunları ne için söylediğinizi anlıyorum. Ama bakın, geçen gün parka gelen ihtiyarlardan biri Dede Bey'e sataştı. "Sen de çocuk mu oldun be adam? Herkes seninle alay ediyor." dedi. Dede Bey de ona: "Ben sizin gibi evimde olup biteni parka dökecek, dedikodu yapacak, şunu bunu çekiştirecek adam değilim." dedi. "Ben çocukların arasında sıkıntılarımı, hatta yaşımı unutuyorum, yaşamaktan zevk alıyorum." Bunu duyan o adam "Haklısın birader, senin yaptığın doğru." deyip çekildi.

Remziye Hanım:

— Herkes böyle düşünmez, dedi.

Şermin:

— Haklısınız, dedi. Ben bunu babama da söylemiştim. O da çok taktir etti. "Çocuk ruhlu, temiz kalpli adam." dedi.

— Sen yine göz kulak oluver yavrum.

Herkes Şermin gibi, Şermin'in babası gibi, Cahit Bey gibi düşünmüyordu. Onun parkta bir topaca kaytanın nasıl sarılacağını, topacı döndürmek için yere nasıl atılması gerektiğini bir çocuğa öğretmesine gülüyor:

— Vallahi bu adam bunamış, diyorlardı. Allah kimseyi bu duruma düşürmesin!

Ama Hayrettin Bey şu son zamanlarındaki hayatından memnundu. Haftada bir Cemile'sine yasin okuyor, sonra sigarasını yakıp buhar makinesini ateşliyor, karısının misafirleri:

— Bu ses ne, diye sordukları zaman Remziye Hanım:

— Ne olacak, diyordu. Oyuncak buhar makinesinin düdüğü. İstim tutunca böyle düdük ötüyor. Hayrettin Bey'in de keyfinden ağzı kulaklarına varıyor!

-SON-

40

KEMALETTİN TUĞCU

1902 - 1996

Sevgili Çocuklar,

Hepinizin çok iyi tanıdığı Kemalettin Tuğcu'dan kitaplığınıza yeni kitaplar kazandırmaya devam ediyoruz.

Usta ve kıvrak kalemiyle Türk çocuklarına ömrünü ve gönlünü veren Kemalettin Tuğcu'nun şimdiye kadar hiçbir yerde yayınlanmamış bu güzel eserini de zevkle okuyacağınızdan eminiz.

Kemalettin Tuğcu Serisi (50 Kitap)

1-Kuklacı (100 TEMEL ESER)
2-Bir Garip Kızcağız
3-Babam ve Ben
4-Yetimler Güzeli
5-Dilenci Baba
6-Kuyulu Bahçe
7-Annelerin Çilesi
8-Yetim Ali
9-Sokak Köpeği
10-Dağdaki Yabancı
11-Deniz Kızı
12-Benim Annem
13-Küçük Serseri
14-Şeytan Çocuk
15-Yılanlı Bağ
16-Bu Çocuk Kimin?
17-Cambazın Kızı
18-Toprak Adamları
19-Köyde Unutulanlar
20-Sütannem Nazlı
21-Süt Kardeşler
22-Babasızlar
23-Köyden Gelen Kız
24-Kız Evlat
25-Küçük Bey
26-Baba Evi
27-Balıkçının Kızı
28-Küçük Hanım
29-Güllü Bahçe
30-Tanrı Misafiri
31-Bir Dağ Masalı
32-Doğduğum Ev
33-Küçük Erkek
34-Satılan Çocuk
35-Büyüklerin Günahı
36-Hacı Baba
37-Annemin Hikâyesi
38-El Kapısı
39-Köydeki Arkadaşım
40-Çocuk İhtiyar
41-Sokaktan Gelen Çocuk
42-Can Yoldaşları
43-Küçük İşportacı
44-Eskicinin Köpeği
45-Çocukluk Arkadaşım
46-Ana Kucağı
47-Kırk Ev Kedisi
48-Kartal Yuvası
49-Karakaçan
50-Devlet Kuşu

ISBN: 978-9753810371

DAMLA YAYINEVİ

Tel: 0212 514 28 29
Faks: 0212 529 24 01

www.damlaegitim.com